

Kulturně společenský časopis
2007 • 5
na internetu

DOBRÁ ADRESA

Z obsahu

Ismy Daniela Hradeckého

Merekvice Michala Šandy

Marta Zbyslava Gärtnerová
v davu samoty

Obsah:

Básník

Daniel Hradecký: **Ismý** (4)

O čem se (ne)mluví

Ivo Fencel: **Crichtonova říše strachu a Adolf Hitler** (10)

Michal Šanda: **Nechaničtí harfenisté** (12)

Michal Kliment: **Extase československého filmu**
– (16)

Před Strží

Michal Šanda: **Merekvice** (2 povídky z chystané knihy)
(20)

Martin Groman: **Kvítky na tubetějce – Radili se, hádali se** (24)

Katka Komorádová: **Řidičák v Barceloně? Ani za zlatý prase** (28)

Strž DA

Komiks: Jaroslav Balvín ml.: **Bohumil Konečný, malíř dnes vzpomínaný** (34)

Horor: Lukáš Krečmer: **Hrabák by se divil** (36)

Divadlo: Nikola Richtrová: **Tak tedy vítej, člověče Boží...** (37)

Za Strží

Marta Zbyslava Gärtnerová: **V davu samoty** (38)

Test Ivo Fencela: **Znáte dr. Ludvíka Součka?** (44)

Cannyho komiks (45)

Kateřina Komorádová: **Mediální (po)věstník** (46)

Podobrazník Honzy Hanzla

Svěcení dne svátečního (48)

Příloha

Martin Skýpala: **Ruční práce** (49)

Na titulní stránce: Katka Komorádová „Gaudiho Sagrada Familia“ (k článku na str. 28)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 5, ročník 8. E-mail: doobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štefan Švec. Zástupce šéfredaktora: Štěpán Kučera. Redakce: Václav Dvořák, Martin Groman, Kateřina Komorádová, Viki Shock, Jakub Šofar, Petr Štengl, Martin Vokurka, Pavel Voňka. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayaří. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky a Nadace Český literární fond. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafín a FirstNet a. s.

SYSTEM NAVIGACE: KLEPNĚTE!

První stránka (titulní):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenesou přímo na příslušné stránky. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevrou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):

BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenesou přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětší obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám naepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

**DOBRÁ
ADRESA**

báSeň
měSíce

Marcela Gunázerová

Pointe du Raz

byl to ten
který špinavýma rukama
sedě na útesu pojídal slávky
a pak mi oblýskaným rukávem
osušil oči

drahá
mám k vám prosbu
kdyby kdokoli se tázal
vašich ok na punčochách

jak smýšlíte o rybářích
dejte prst na ústa
a zašeptejte pouze: pšššt!

a to i kdyby vaše obočí
vzneslo se k nebesům
a spojilo se v siluetu vran

nechcete ochutnat?
zbyly tu kabátky temných slávek
a ještě něco by uspokojilo ústa
statné jedlice
jakou jste zajisté i vy

vím že brzy odejdete
a po vás závan spáleného masa
ještě dlouho bude dráždit moje chřípí

řekl
a zamyšleně si otřel ruce
do mapy Francie

Naši milí,

možná si všimnete, že Dobrá adresa se postupně mění v měsíční věstník básníka Daniela Hradeckého. Jenže co máme dělat! Hradecký poslední dobou sbírky chrlí a ještě žádné chrlení nás tak neokouzlovalo. Nedost na tom, že jsme jeden jeho cyklus měli v čísle minulém a druhý otevírá číslo toto, v e-mailové schránce už máme nachystaný další pro číslo červnové. Říkejme tomu Hradeckého jaro. Poezie crčí z básnickových tepen takovým tempem měla by být při zachování všech běžných zákonů tvůrby (není to hezčí než s o?) řídka jako střík 1 : 5 ve prospěch sodovky, ale ať čicháme a chutnáme jakkoliv, není. Je lepší, plnější, sladší, trpčí i zvláštnější než výběry z hroznů, jimiž nás poslední léta častují uzrálejší básníci.

Abychom ale nezkondenzovali celý časopis jenom na poezii (byť výjimečnou). Počíst si v tomhle čísle můžete i na dalších věcech, na povídkách Michala Šandy zejména. Potěší vás určitě i víc než stoletá historie nechanických harfeníků a spousta dalšího čtení. Najděte si to svoje. Těšíme se příště!

Štefan Švec

Daniel Ismy

(poznámky pod čarou ponoru)

Přece cosi nového pod sluncem:
Kdo cítí, zná svou vinu a jedná
podle toho, užasne, neboť jeho
pře dnes postupuje se psychiatrům.
Jeho psychóza zve autoakuzace.
Je nemocný ten, kdo si nedá pozor
a ví: Mea culpa, moje je vina.
Prozatím a z nouze bere se na hřích
zyprexa, přesnídávka schizofreniků,
superremedium vojenského výzkumu.
Avšak vlajky triumfu vzhůru letí až zítra,
kdy bude úspěšně provedena první
úspěšná amputace samotného
svědomí –

Pomineme-li minulost a budoucnost
(neboť to jsou prostory pouze tušené,
předpokládané, předměty touhy – případně
děsu – v setmělém mateřím lůně
života-výčepu), v tom, co zbude,
v přítomném okamžiku, v tom úzkém
komíně jakkoli dálného obzoru,
kat je spravedlivější stínaného.
Neboť on vykoná mlčky, milosrdenstvím
jediné fortelné rány, poctivé dílo,
dobýváje svůj chléb s plným vědomím
pekelní, zatímco odsouzený ve vteřině
prokleje život i člověka
a argotem odmítne nebe i zemi.
Ačkoli, pro koho z těch dvou se rozhodne
láska, to rozhodně není ani ve hvězdách –

Svoboda nespočívá v tom, že odejdeme.

Zůstat, a přece být svoboden.

(Josef Jedlička)

Hradecký

Janu Blažkovi

Podezření, že v životě jsi dva v jednom:
Bloud pouští a utonulá –
jednoho voda vzkřísila, druhou umlčela.
Jistota, že ten, jemuž říkáme Ďábel
s oblibou sídlí v prodloužené míše,
podle sezóny a náтуры hostitele
pak buďto níže nebo výše...
Ledaže by takřečená *hybná síla* byla
jen zvláštním případkem, dočasnou
krajností, protipřírodním monstrem,
výmykem z obecné a podstatné
nehybné slabosti, pro niž se ostatně
šťastně vžilo označení hmota,
materia od jména matka...
Hybná síla, kosmický mrzák, chromec,
dvouhlavé tele, které se nikdy nedožije
krávy, a jehož narození bývá
ve všech národech hodnoceno jako znamení
neblahých událostí či změn:
žertu v křivé nařčení, krbu v požár,
domova v dům pod nesplnitelnou hypotékou...
Přičemž i samotnému Vesmíru jde o jedno:
přestat včas, o vítězném dni, to jest
odejít neporažený –

Považuje-li se už za moudré
skončit v nejlepším,
znamená to právě tolik,
že jsme začínali v nejhorším.
Co ale potom s náhledem,
že jsme vždycky ve všem
a se vším sotva na začátku?
Přičemž, co je zlo?
Zlo je, že existuje *tahle* otázka –

Logika myslí pozpátku,
takže dobírajíc se konce
řetězu úvah a soudů nahmátne
železnou kouli ignorance.
Pochopí, že začít se mělo odtud,
ale svíce mezitím dohořela
a ve vězení se smrklo...
Ten, koho vychovali vlci a nikoli
zapomenuté deštníky profesorů
je na tom sice stejně,
ale jeho svící bylo slunce,
které opět vyjde a smrákání ve stepi
je tou nejblaženější hodinou dne –

Řád pádu těl a těles
upravuje novela zákona džungle,
kterou prvně nejen sestavil,
ale i navrhl Galileo Galilejský.
Tehdy ovšem věc neprošla ani prvním čtením
a fyzikální demokrat byl zbaven imunity
proti popáleninám na 100 % povrchu těla.
V moudrém srdci nebudí pohoršení fakt,
že G. G. zvolil stinnou pokojovou teplotu
uznaného omylu a domácí vězení, jist,
že i škodlivá pravda zůstane pravdou,
bez ohledu na to, v jakém smyslu
sestavíme svá slova
v osudnou nebo ostudnou větu...
A ona novela sama, nezkrocená přijetím
do kánonu, divoká a svobodná jak
archetyp věčného dítěte-boha,
ve svých nespočetných dětech
– divokých a nezkrotných technických přízracích –
mstí svého otce na našich otcích a jejich dětech,
přičemž dospělost je pasování mečem,
a meč poltí –

Vědomí, že můj děd, ze strany matčiny,
Gustav Veselý, sice nikdy neplatil v tlupě
za samce alfa, zato měl vždycky
odvahu poctivě, pokorně sedlačit
na zdejších minových polích,
při setrvalé nedůvěře k troufalcům,
jistým si svou schopností poznat,
či že jsou ostruhy, na jejichž pobídku
se každý, tedy i můj, tvůj nejintimnější
pokrok mění v pochod –

Představa, lákavá představa,
že se nedochovaly Lutherovy spisy,
leč a pouze účetní knihy správce hradu
Wartburgu, místa Mistrova hausarestu,
v kterýchžto knihách list po listě mohutní
litanie Teologovy spotřeby červeného vína,
roste a mohutní jak peň z čarovné fazole,
až dotýká se nebe a předpokládá peklo,
které je v samotných (právěže ztracených)
spisech tak důmyslně a střízlivě popřeno –

Právě dnes večer mohu ve svém pokoji
pod přízrakem měsíce založit vlastní církev
a než s jitem slunce opět propůjčím věcem
určení, důvod a tvar, jenž klade odpor
svévůli, mohu, aniž pokoj opustím,
svou církev zahnat do ilegality katakomb,
dopustit v ní schizma a autodafé,
pustit proti sobě psy odchýlných teologií,
přerozdělit dny kalendáře mezi vlastní
martyry, světce a eremity,
zaplavit svět herezemi a kacífstvými,
vyhlásit dvě tři křížové výpravy
a nespočet interdiktů... a jak předesláno,
s ránem nikoliv ze své církve vystoupit,
ale s úlevou uzdravení z noci
cítit, jak den opět svými chimérami
společenských rolí a úkladem úkolů
nutí mou církev vystoupit ze mne
jako démona úspěchu, monomanii vůle
nebo přemrštěné, letální lásky –

Obava, nikoli strach, že každá naděje
je než povýtce metabolickým produktem
sebezáchovné entelechie,
která zajisté sluší němým animáliím,
zato na člověku visí jako pytel
a král je v ní nahý,
tato úchvatná obava, nikoli strach,
neboť strach patří jistotě...
A vědomí, že jsou žádány sladké
řeči o květinách, a tedy o pohlaví,
zatímco k mání jsou jen hořká
slova o kyticích, a tedy o násilné,
řezné smrti květin –

Podezření, že smrt je za odměnu a život
přinejmenším součástí trestu,
bylo sice zpochybněno a žalobce rozmetán
hned u prvního stání, avšak všechny přítomné strany
neprodleně podaly odvolání řízením omylu
do nesprávných rukou, do rukou děvčete
pro všechno, které celou tu vzrušenou gestaci
pochopilo jako hodinovou výpověď a ještě
téhož dne znečitelněno dokumenty slzami
jistoty doživotních nejistot, prvními slzami
svého stručného života, neboť bezvýznamní
znalci smrti z první ruky bývají velmi prostí
a slzy stíradají pro vyrovnání darovací daně...
A právě sem náleží i druhdy křísivý, dnes
patologický sen o člověku, kterého denně potkáváš
a bez dalšího mjíš a pomjíš, člověka (pohlaví
nechtě si rozlišují demografové a chtivci),
jemuž by patřila slova náhlého, ale od té chvíle
stálého rozpoznání:
Jsem jen proto, protože tys mi to řekl –

Pozor na léčku, na představu,
že i ty staneš se léčkou pro lovce legend...
Co nikdy neprožiješ, chce-li se žít:
že už teď nejsi, protože jednou nebudeš,
při jednom z budoucích přepisů a překladů
nutně vyloučen i z legendy jako nepodstatný
pleonasmus, dodatek, okrajová glosa,
šotek, apokryf, nežádoucí příměs,
krátce měď ve zlatě – pokud ovšem...
Jidáš svůj úkol splnil,
přičemž milovat je především
dobře závidět –

Předtucha, že i nadále půjde o život
propůjčený, život krásný, byť jen jako
ironický sonet ve znakové řeči, jako
odzívané vyznání lásky, jako anekdota
národu na rentgenu dobrosrdečnosti, jako
čestný dluh modlitby a úraz almužny, jako
kupodivu zdařilá soulož v kulisách pumového náletu, jako
echo zpěvu z masopustního čeledníku, jako
pitka ztrácející po půlnoci nejprve křídlo
a pak i dráp, jako probuzení ze sna o věčném
močení, jako reinkarnace do jatečního kusu, jako
píjan na stopě svému zániku...
Poznání, že teprve falešná hra
má skutečně přísná pravidla –

Země neumí být nešťastná,
vody je příliš mnoho a neštěstí
je přece nedostatek, když nevíme,
čeho se nedostává,
oheň má tisíc jazyků, které se
neshodnou na jediném slově
a vzduch je jen slovo,
na němž se shodli lidé...
Ale lidé jsou nešťastní bez výjimky,
protože neumějí být nešťastní *dobře* –

Nejprve život, korida s nesmrtelnými býky:
Na zhruba pětirozměrné hrazdě
přikovaný anděl strážce,
za límcem utíkáčku návěj sněhu,
usedavě kouří a zaklínavě sleduje,
jak dvacet let otálíš s neodkladnou inventurou
toho, co jsi, které ovšem musí předcházet výčet,
patrně ne zcela konečný,
toho, co nejsi...

Potom muž a žena, případ nedostižný:
Nikoli slepá láska, co si dělá ze sebe naděje
a pod sebe štěstí, které přejde jako rýma,
ale vidoucí souručenství, skýtající
oporu v neštěstí, které je podstatou,
středem i obzorem lidského světa...
A smrt?
Předmluva překladatele,
umístěná na konec knihy –

Jste zřejmě odhodlaná stát se neodbytnou,
proto Vám ušetřím pátrání: Ano, býval k vidění
a bydlil tuhle několik zavátých stop,
několik sáhů do prázdna od Vás. Potvrzuji
náhodnou skutečnost, že od samého dětství
měl jeho pokoj průsvitné, ale neprůhledné
okno s výhledem na katastrofu.
Jeho poslední přání: Abyste si přečetla
z jeho knihy alespoň čarový kód...
Pokud vůbec něco věděl, pak to, že naše oblíbená
barva zdaleka nemusí být naší barvou vlastní...
Pokud něčím vůbec kdy trpěl,
byla to neopětovaná sebeláska –

Nebe, které nesnese bližší popis
nad hlavami davu, který se rozptýlil
dřív, než se narodil svědek toho všeho...
Snad skutečně není žádné paměti
a jen proto pozorujeme, jak včelstva,
ta dělná společenství bez šábesů a nedělí,
rok co rok, po celá milénia, bez vážnějšího
odporu postupují *jediný* plod svého úsilí
hmyzu naprosto cizí, nepochopitelné bytosti,
a, jak to vypadá, hodlají v tom pokračovat
do nepochopitelného nekonečna.
Pomyšlení, že by tak nečinila, kdyby
med byl tím, o co *vskutku* jde, kdyby
doopravdy za něco stál...
Podobenství, které si zakládá na tom,
že nic nevysvětluje –

Tenhle hubený úsměv, sušený a nasolený,
trvanlivý, dobrý na cesty, po nichž se právě vydáváš,
a i po souši půjde o podnik námořní,
přechodový rituál, nepsaný zákon-hra
na svlékání z jména...

Nebo tě, sotva ses vylouskl z kukly
pochybností ve vážku rozhodnosti,
zachytí a z proudu vyloví emailová ruka
ukazatele k drážní restauraci
ve věčném podzámčí městce B.
Už se neohlédneš, abys pozdravil
nebo proklel poslední slunce
v ledabyly zvolené modři října, modři,
kterou nikdo nezpůsobil a nikomu nepatří...

Prvním pohledem zhodnotíš rozlehlou celu:
plstěný běhoun, mrtvý už kolik let,
stoly o čtyřech protézách, dokonce
volná židle. Dobrá, volná židle, to je
celý jeden snesitelný svět darem navíc!
Usedáš, usedneš, rozum dodá sklenici,
srdce víno, piješ jeden vlak za druhým...

Zvolna nejsi, jen zrcadlo na zdi opodál
tě odněkud zná: Tvoje tvář v ironicky zvolené modři –
takhle tedy vypadá neodhalený zločin,
zatajený požár nebo chybně přečtený genom...

Zdvih sklenice: známka života.

Věc se tedy může jen zlepšovat, za předpokladu,
že zítřek nezávisí na tom, zda se existence slunce
kryje nebo nekryje s politikou Číny –

Budoucnost, panna v letech,
hlásí se o slovo:

Nechte mne, nepečujte, nezavlažujte mě;
izolujte, zapomeňte, nechte mne docela vyschnout.
Jsouc dosud vždycky bařinou, mokřadem
propadnutí, stanu se tak poprvé pevnou půdou
pod nohama, které po mně podniknou pouť
za pátou ze čtyř světových stran –

Most, únor-březen 2007

O
čem
se
(ne)
mluví

Crichtonova říše strachu a Adolf Hitler

Nakonec... by *Zoufalý nedostatek vody pro tři*
neplatili daně. *miliardy lidí...*

Ani. A každý stát *Šest set milionů lidí hrožených*
stojí právě na *žízní...*
daňovém systému,

ne?

„Masy bylo – vždycky v dějinách – nutné strašit,“ řekl mi jeden velmi starý pán.

„Myslíte?“

„Děláte si legraci? Jinak by se bouřily. Vy třeba ne.“

„Já taky!“

„H... Vy ne. Ale lidi jako dav, ti jo. Nakonec... by neplatili daně. Ani. A každý stát stojí právě na daňovém systému, ne? S ním padá, to přece víte ze školy – a jinak to nejde.“

„Asi ne. Leda...“

Odmíchl jsem se. Stařík s užmoulanou cigaretou mi to na autobusové zastávce předestřel hodně zjednodušeně a polopaticky, nicméně vezměme si třeba současné daňové reformy.

A nejen ty u nás. Je skutečně pouze souběhem okolností, že se najednou začalo ještě intenzivněji bubákovat s oteplením?

A začalo. Vždyť návrh zprávy „Mezivládního panelu pro změny podnebí“, tedy zprávy, která byla od začátku dubna projednávána v Bruselu, obsahuje i následující prognózy:

Zoufalý nedostatek vody pro tři miliardy lidí...

Šest set milionů lidí hrožených žízní...

Taky hladem...

Celá třetina všech dnes existujících živočišných druhů vymírá. Také lidé...

Dost. Zpráva končí výzvou formulovanou jako na zavalanou. *Musíme proto zdaňovat. Ale nejenom už lidskou práci, nejenom majetek, jako se to děje, my musíme odteď zdanit i spotřebu vody, všechny studny a veškerou další spotřebu. I všechny lidi, kteří jakkoli znečišťují prostředí okolo sebe.*

„Tedy i včetně nás, kuřáků,“ dodal děda a hodil vajgla na refýž.

Ale v čem je tady potíže? Vězí v tom, že podobné prognózy existují už léta, samozřejmě. Tak jako existují i představy o zcela jiné budoucnosti a sny zcela protichůdné – označované ale tou druhou stranou vždycky za „pouhou propagandu“.

Kde je tedy paní Pravda? Neví nikdo. Stojíme na otevřené rovině, ve větru. Tu pláň dobude vždycky ten silnější a mocnější propagátor své vize. Nikdo jiný. On i napíše dějiny.

Vize, ano, vize.

Ničím víc totiž není... ona pochmurná prognóza budoucnosti připomínající pouštní planetu Duna ze slavných románů Franka Herberta.

„Oteplování může zabít stamiliony lidí,“ napsaly rovnou některé noviny, ale všimněme si toho slova může. A proč že to prognostici (sloužící politice) připomínají právě teď? Odpověď je zřejmá. Zatímco několik zasvěcených mávne nad humbukem rukou, široké masy sice rukama taky umějí plamenně mávat, ale... Poněkud jiným stylem, známe to.

„Oteplování může zabít stamiliony lidí,“ napsaly rovnou některé noviny, ale všimněme si toho slova může. A proč že to prognostici (sloužící politice) připomínají právě teď? Odpověď je zřejmá. Zatímco několik zasvěcených mávne nad humbukem rukou, široké masy sice rukama taky umějí plamenně mávat, ale... Poněkud jiným stylem, známe to.

A ne, veřejnost nemá obvykle moc volného času na to, aby zevrubněji zkoumala všechna pro a proti, a tak se řídí starými poučkami a selskými rozumy. „Na každém šprochu je pravdy trochu.“ A pokud se masy nevzbouří, dodávají: Koneckonců, je asi opravdu třeba pokory. Ne? Musíme se skutečně uskrovnit, asi, když nás tedy čeká ta smrt. Nás – jako lidstvo. Jednou. Nevím, za jak dlouho, ale nemohu se přece řídit úzce osobním hlediskem, že. To by bylo egoistické. Ne. Je nutné platit.

Nakonec i za to, co vydýcháme a co vy pijeme. I když je to čirá voda.

Přeháním?

Ano. Záměrně. Ale podobnou otázkou se nedávno zabýval i spisovatel Michael Crichton, například. Napsal knihu Říše strachu (česky 2006), kde ekologické třesnutí uvádí na pravou míru, ale nejen že uvádí.

O co v tomhle příběhu jde?

V Los Angeles má být zahájena Konference o náhlé změně klimatu. Pořádá ji významná ekologická organizace a výsledek setkání má lidstvo přesvědčit PRÁVĚ o krajní naléhavosti boje proti oteplení. Tedy boje, který bude hodně stát.

Hodně peněz daňových poplatníků.

Přípravy na tuto konferenci ale náhle naruší neobvyklé chování hlavního sponzora. Tím je „obyčejný“ americký milionář. Obyčejný? Už ne. Zničehonic milionář zpochybní smysluplnost organizace a odmítne ji dál financovat. Vzápětí zmizí.

Beze stopy? Ne. Jeho vůz se najde roztržštěný, ale tělo k nalezení není. Žije snad milionář na nějakém opuštěném ostrově? Anebo byl rozpuštěn ve vaně s kyselinou sýrovou?

To se má zjistit. Dojde na prohledání milionářovy vily. Hle. Šokující materiály.

Dokazují šílené věci! Opravdu! Některé přírodní katastrofy jsou vyvolávány uměle.

Například změny v Antarktidě. Ale třeba i katastrofa na Šalamounových ostrovech.

Nu, a zbytek románu je o tom, jak se Crichtonovi hrdinové pokoušejí tomuto vyvolávání katastrof zabránit.

Jistě, science-fiction. A Crichton je HLAVNĚ autorem sci-fi, i když napsal i skvělé Čtyři klíče (zfilmované jako První velká vlaková loupež). Dokonce je to dnes přední sci-fi autor – a ne tak daleko za Art hurem C. Clarkem. To je pravda, ale právě proto, že je Crichton autorem sci-fi, a niko-

li fantasy, stojí jeho napínavý příběh na fundovaném rozboru vědeckého problému.

K čemu při takovém rozboru a bližším zkoumání dospěl?

K tomu, že klimatické změny, ke kterým prý zvolna či rychleji dochází, jsou jednoduše novodobým mýtem. Dalším z mnoha. K tomu, že věda je pochopitelně politizovaná, protože když je politizované všechno, tak proč by nebyla i věda, že ano? Tedy politizovaná, ne-li přímo podplacená. A kdo je podplacený, ten slouží. Mají vědci větší sklon sloužit za peníze než kdokoli jiný? Odpověď zní: Mají sklon se prodávat jako mnozí jiní.

Ne snad přímo totalitám. Určitě ale mohou sloužit totalitním tendencím, které se – koneckonců – vyskytují v jakékoli demokracii a na každém jejím stupni.

Nu, a výhonkům těchto tendencí říká Crichton ekoterorismus.

A ničemu jinému.

Mýlí se?

Anebo je pravda jako obvykle někde uprostřed?

Inu, chtěl bych žít ještě roku 3007, abych se mohl v květnu dopoledne podívat na teploměr a říct: „Vida! Tak před sto lety bylo v tuhle chvíli osmnáct stupňů Celsia, zatímco dneska je dvacet čtyři stupňů Celsia – a to je o hodně víc. A zítra bude dvánáct stupňů Celsia.“

Co tím chci říct?

Vážení přátelé, teplota kolísá. Vždycky kolísala. A kdo kolísá, občas stoupá. Občas klesá. Je zneužitelný. Ano. Děje se to. Ano. Budou vyšší daně. Ano. A jenom Adolf Hitler si dokázal prosadit, že byl jakéhokoli placení daní zbaven i jako fyzická osoba.

Ivo Fencel

O
čem
se
(ne)
mluví

Kniha dr. Gebauera

VÝCHODOČESKÉ
OTROKÁŘSTVÍ.

NAPSAL

DR. BOHUSLAV GEBAUER,

C. K. SOUDNÍ ADJUNKT.

Nechaničtí harfenisté

Stále ještě se
v antikvariátu dají
vyštrchat
piškvornosti, ovšem
z knihy Východočeské
otrokářství činí
piškvornost až
dodatečný časový
odstup od jejího
vydání. V prapodstatě
je to čtení smutné.
Knihu sepsal roku
1906 pobouřený
novobydžovský C. K.
soudní adjunkt Dr.
Bohuslav Gebauer
o harfenících, kteří se
z východních Čech
vydávali do světa.
Přinášíme vám z ní
ukázky, jak to má být,
pro zábavu i poučení:

...jaké asi složky musely působit, aby vytvořily takovou fysiognomii, která co do oduševnělého výrazu stála hluboko pod

tváří bystrého psa!

Nalastním domovem harfeníků je území mezi Labem a Cidlinou, rozprostírající se na jihu k pahorkatině nad pravým břehem labským, na sever k hraničním okresu hořického. Jádrem rayonu je okres nechanický s 19.171 obyvatelů na 186 km². Přívětivé a čisté městečko na Bystřici, Nechanice, jsou středem a ohniskem exportu potulných harfeníků obého pohlaví po Orientě, nověji dokonce i na nejvzdálenějším asijském východě. Registroval jsem pro přítomnou neb nedávno minulou dobu 55 takových harfenistářů-podnikatelů; těch bylo z obcí:

město Nechanice	44
St. Nechanice	3
Stěžířky	3
Hrádek	2
Kratonohy	2
Mokrovousy	1
celkem	55

Podnikatel, harfenistář, vždy bývalý harfeník, sežene tlupu dětí a odrostlých různého počtu, nejčastěji 10–12 hlav, někdy i více (jeden harfenistář byl v Lodži s 22 harfeníky), a znám tlupu o 60 harfenících (30 hoších a 30 dívkách); některý také má několik tlup, třeba velice četných, v různých místech. Snaží se mít pokud možno v tlupě stejný počet hochů a děvčat, aby mohli tvořit páry a v párech hrát. Jedou do ciziny, 2–3 roky tam šumaří, stěhují se z města do města podnikající exkurse po venkově; vrátí se domů; po krátkém pobytu jdou zase do světa; harfenistář s novou tlupou, harfeníci se starým neb novým pánem. Harfeník, který několikrát pobyl ve světě, dělá se »pro sebe«; ožení se s harfenicí, šumaří sami v cizině, přiberou děti z příbuzenstva, pak jiné až konečně může se etablovat v žádoucím rozměru a četné najaté tlupy do ciziny expedovat. Když nashromáždí jistý majetek, nechá harfenictví, a doma pak při-

vatisuje, nebo si koupí dům a polnosti, zařídí hostinec, obchod.“

„Při harfenictví uzavře se smlouva o době služební a mzdě. měl jsem v ruce smlouvu sepsanou nechanickým městským tajemníkem F. Skalickým. Obsahem smlouvy jest: harfeník pronajímá se podnikateli, resp. jest rodiči pronajímán, na určitou dobu; bude šumařiti, peníze pánu odváděti, pán poskytne mu zaopatření a nástroje, bude hráti cestu tam a zpět a zaplatí určitou mzdu v penězích, někdy také na konec něco přidá (hodinky, náušnice, nástroj). Mzda závisí od výcviku a pokročilosti. začátečník na harfu hrající dostává ročně 80–120 K. Mzda pokročilejšího (3., 4., 5. rok) je 20–240, ano i 280 K ročně. Mzdu dostávají rodiče harfeníků a v tom právě tkví kořen zla: rodiče děti v pravém slova smyslu harfenistům prodávají a vykořisťují je. 80–180 K ročně beze vši práce nabytých je vítaným příspěvkem, třeba by bylo jen otci na kořalku. Má-li otec více dětí ve světě, pomáhá si tím k blahobytu; znám případ, že vesnický dělník měl současně 5 dětí ve světě a mzda mohla obnášeti 700–900 K.

Harfenistář si zaopatří cestovní pas, harfeníci si vyzvednou čelední knížky, do nichž dá okresní hejtmanství klausuli, že platí jako cestovní legitimace.

Když je tlupa po hromadě, nastává cesta. V Nechanicích o jarmarce si koupí, čeho je potřeba, pak vyjedou. 12členná tlupa harfeníků s pánem a paní a zavazadly potřebuje pro dopravu na nádraží zajisté 4 povozy. Neradi se příliš blýskají před světem; nejlépe by bylo do N. Bydžova, ale raději jedou do Král. Hradce neb do Pardubic. Směr cesty pečlivě se tají, ani rodiče harfeníků nevědí, kudy a kam pojedou; nebo v poslední

chvíli mění se dispozice cesty; již v Pardubicích na nádraží jeden harfenistář místo do Ruska jel na Balkán.

Dříve cestovalo se nejvíce právě do Ruska a na Balkán, nyní pouštějí se harfeníci mnohem dále. Polem jejich činnosti jsou Morava, Halič, Uhry, Dalmacie, Bosna, Rumunsko, Srbsko, Bulharsko, Černá Hora, Řecko, Turecko, Malá Asie, Palestina, Kypr, Egypt, Rusko (a sice: ruské Polsko, Rusko evropské, Krym, Kavkaz, Turkestan [Samarkand], Sibiř); jest ve floru Mandžurie i Čína. Příčinou takovéto extenze je jednak jakási přirozená rozpínavost, jednak otevření nových komunikací, potom také to, že harfeníci jsou pro svoje neplechy stíhání a vypovídání hledající kraje s poměry laxnějšími. První se tam objevili asi r. 1901 (neboť vypravovali o krásných časech, když se stavěla dráha Charbin–Port Arthur. E. St. Vráz zastihl harfenisty v červnu 1901 v Chabarovsku).

Tlupa harfeníků kočuje po zemi, táhnou od místa k místu; tlupa hraje celá, nebo rozděluje se na menší houfky, nebo na páry, neb i jednotlivce. Ve městech hrají nejprve na ulicích, dopoledne neb k polednímu začínají, pravidelně v párech, hoch a děvče; k večeru se soustřeďují a hrají po krčmách, kavárnách a bordelech; také chodí často na zakázku domů a hrají při svatbách a zábavách pozdě do noci. Impresario někdy hraje s sebou, povětšinou však tráví čas v zahálce, kterou si zpřijemňuje pitím. Někdy je ženat, někdy je od ženy pryč, a žije v konkubinátě se svobodnou nebo se vdovou po živém; vím o případě, že harfenistář žil v konkubinátě s vlastní dcerou. Pravidelně bývá opilec a jeho družka také; co by

Če
So
(ne
mlu

Nuzáci žebrající
s betlémem

ostatně dlouhou chvíli dělali, proto volili tuto profesi, že se jim práce přičí. Členové bandy vláčejí se špinou východních měst, ať v uličkách istambulských nebo bělokamené Moskvy, nebo Pekingu, v sedimentárních vrstvách populace, šumaři, vtírají se, žebrají, prostituují, koňalkou opilí a špinaví, hladoví, odraní, plní hmyzu a venerických nemocí, brnkající při tom na harfu »Kde domov můj«.

Přál bych každému, vidět typ takového harfeníka. Ošumělý oblek podezřelé elegance, nevýslovně spustlý výraz tváře; hnus a odpor mnou pobíhal při spatření takového povedeného exempláře harfenické visáže, při představě, jaké asi složky musely působit, aby vytvořily takovou fysiognomii, která co do oduševnělého výrazu stála hluboko pod tvářící bystrého psa!

Umělecká hodnota hudebních výkonů je ovšem pod kritiku. Zedník, truhlář, cihlář, nádeník, služka chytí se najednou harfy a koncertují. Znam příklad jistého harfení-

ka, kterého pán teprve večer po příjezdu do Ruska začal učit na harfu, a druhý večer hrál už v hospodě. Vzhledem k ku kvalitě výkonu jsou harfeníci nuceni vyhledávat země s nízkou civilizací a barské; v kulturních zemích západních by se svou produkcí nepochodili. V profesi pak podle okolností má převahu jednou ta, podruhé jiná stránka: někdy šumaření, někdy žebrota, někdy prostituce, někdy působí stejně všechny.“

„Harfenistář A. z Nechanic. Šumaři po Uhrách a Haliči.

Frant. B. ze Stěžer byl s ním třikrát. Šel v 15 letech, první čtyři roky 1887–1901 měl po 160 K ročně, poslední dva po 180 K. Poslední cestu nastoupil v dubnu 1901, bylo 7 hochů a děvče.

Vedli cikánský život; měli vůz s párem koní a tak cestovali. Trpěli hlad; ráno dostali snídani, a potom až večer nebo v noci jíst. Hrávali třeba až do 3 hodin ráno. nakládání zlé; pán se opíjel a tloukl je; k jeho vtipům

náleželo, že když harfeníci za dne po cestě na voze spali, cpali jim do úst koňské výkaly.

Frant. B. chodil otrhaný. Ve Wengerské Gorce v Haliči utekl principálovi, který mu zadržel harfu a dal jej hledati četnictvem. Frant. J. uprchl v Krakově od tlupy s harfeníci Marií Š. ze Smiřic, s níž měl poměr.“

„Harfenistář H. z Nechanic. Byl v Cařihradě s bratrem, manželkou, jejími třemi sestrami, dcerami klempíře byžžovského a třemi harfenicemi; harfeníka neměl žádného. Z okolností, že měl personál jenom dámský, je vidět již vlastní podstata podniku. Zemřel asi r. 1897 v Cařihradě na tuberkulosu, vdova provdala se tam znova za jakéhosi sládka či sladovnického, Čecha, podnik převzal bratr, jenž se oženil se sestřenicí vdovy.“

„Harfenistář K. z Nechanic. Manželka harfenistářova přišla r. 1899 k obchodníkovi s dobytčím M., nastrojená, plná prstenů, vypravovala, jak se jí dobře vede, dříve neměli nic,

a verbovala 18letou Boženu, aby šla s sebou. Rozumný otec řekl, že na ni vezme hůl. Asi za 14 dnů odjel na trhy a po návratu dcera byla pryč, utekla s harfeníky; slabomyslná matka jí nepřekážela. Pak psala z Ruska, velice si nařikajíc. Paní, která jí slibovala zlaté prsteny a náušnice, za hranicemi jí nadávala a bila. Hrála hladová, celý den nedostala jíst; každodenně dostávali ráno harfeníci butelku vodky ještě v posteli, místo snídaně; po návratu bývala bita; za to, že málo přinesla, uhodila ji paní lahví do oka, až oteklo. Pro zlé nakládání utekla od paní s ostatními (3 harfenice, 3 harfeníci); když se však rozešli (harfeníci odjeli domů) vrátila se z nouze k harfenistářovi; pak harfeníci odjeli do Čech Boženu M. v Sibiři nepochybně opustivše. Slouží nyní v Omsku, nemohouc se domů vrátiti pro nedostatek prostředků.“

„Harfenistář U., původem z okr. semilského, domovem v Nechanicích, nar. 1874, ženatý. V květnu 1898 odcestovala do Ruska jeho manželka s třemi harfeníky, Ant. H. ze St. Nechanic, Frant. D. a Josefem P.; on sám musil na vojenské cvičení. Frant. D. byl synem překupníka peří; zavázal se na dva roky po 204 K. Cestovní legitimace byla falšována tím způsobem, že do legitimace »platí k cestování v rakousko-uherské říši« bylo připsáno (dost nemotorně): »a ruska«, načež ruský konsulát ve Vídni dal visum.“

„Harfenistář L. ze Stěžírek. Byl r. 1902 v Charbině se 4 harfenicemi a 5 harfeníky. harfenice se opíjely (jedna podle udání zemřela následkem nemírného požití lihovin); vydělávaly 100 rublů denně a ještě to bylo pánovi málo. Dvě harfenice, Marie a Františka Š. a harfeník Frant. Š. (všichni od Nechanic) pro zlé nakládání utekli a dostali se až do Číny (Peking, Šan-hai-kuan), hrajíce samostatně. Prostřednictvím agentky Holmanové z Prasku přijala engagement Anna Z. u tlupy, o které pojednáváme. Tlupa odjela do Tien-sinu a pak do Pekingu. Tam A. Z. našla krajany, tři námořníky, Čechy, v detachmentu ra-

kouské mariny mezinárodní posádky. Chytíla se poddůstojníka Chorváta, potom kormidelníka; naposled ji námořníci z kasáren vyhodili. Na to ji naverbovala jakási Violetta, která měla v Pekingu bordel, nevím s jakým výsledkem. Byla stížena blennorrhoeou; léčil ji vojenský lékař rakouské mariny, Čech. (Podle E. St. Vráže byl fregattní lékař dr. Josef Čoudek r. 1902 vyslaneckým lékařem v Pekingu.) Posléze odebral ji rakouský konsul pas a poslal domů postrkem, ale v Taku utekla; konsul dal ji oddělením námořnictva vyhledat a arretovat, načež teprve byla dopravena přes Šanghai, Singapur, Terst domů.

Jan W., cihlářský dělník z Rosic, měl ročně 160 K. Hráli po hostincích a bordelech. Utekl od tlupy a připojil se k tlupě harfenistáře L. ze Stěžírek. V Tien-tsinu v opilosti stropil výtržnost, střílel z ručnice, hrozil zabitím, pokopal hostinského. Německá hlídka jej zatkla.

Byl to zvláštní dojem, slyšet české lidi jmenovat Peking, Tien-tsin, Šan-hai-kuan, tak lhostejně, jako by to byl Tábor nebo Mladá Boleslav. Po dráze mezi Tien-tsinem a Pekingem, kde v červnu 1900 »bratři dlouhého meče« zle tísnilí mezinárodní sbor generála Seymoura v šesti vlacích z Pekingem postupujících, kde podle trati ležely bezhlavé mrtvoly boxery porubanych, tam projíždí se klidně nějaký Brabec, Honěk, Hylík, Okrouhlík, Nedvídek, Pekárek z Nechanic se svou žebravou bandou!“

„Františka K. z Nechanic vypravovala: Z Irkutsku jezdila každodenně po vlacích sibiřské dráhy, na obě strany, do Bajkalu a Suchovska, a hrál ve vlacích; po návratu hrála v Irkutsku po hospodách do půl noci. Po vlacích vozila se zadarmo tím způsobem, že prostituovala konduktérům, kteří ji za to na slepo převáželi. Dostala se domů postrkem prostřednictvím konsulátu.

Je syfiliticky nakažena (konstatováno lékařským ohledáním v Čechách).

P. poslanec J. V. Klofáč uvádí v popisu svého výletu do Mandžurie v Političce senti-

mentálně, jak za jízdy ve vlaku sibiřské dráhy pojednou ozval se z vedlejšího kupé český zpěv: »A my chceme svobodu / slovan-skému národu...« (v Rusku!) zpíval »hoch od Sádové«.

„Anna Č. z Kosic byla dcerou dělníka v ci-helně. Chodila do školy velmi zřídka, později byla docela propuštěna; nenaučila se ani psát, učitel o ní říkal, že je blbá. Mimo to byla chromá na nohu. Když jí bylo 15 roků, přišel k jejím rodičům tchán harfenistářův a zjednal ji k tlupě, ač hrát neuměla; umluvena cesta na dva roky, 140 K rodičům mimo sustentaci, a po dvou letech ještě 120 K na šaty. V říjnu 1898 odvezl ji principál do Egypta. V dubnu 1899 hrála v Port Saïdu v Cafè Khedivial. Nalézal se (někdy koncem r. 1904) v Jaffě, kdež »koncertuje« v jakém-si Cafè Zarifich.“

„Harfenistář X., král nechanických harfenistářů. Narodil se r. 1856 v Novém Hradci. Jeho otec šumařil po Čechách, Moravě, Uhrách, Sedmíhradsku, kdež zemřel. R. 1880 oženil se s dcerou harfenistáře, který chodil se svými třemi švakry po Rusku (zejména v baltických provinciích a Finsku, v Revalu, v Rize), Švédsku (Stockholm) a Norsku (Christiania – nyní Oslo). Byl r. 1896 o korunovaci v Moskvě, máje tlupu 60 hlav silnou; generál Trepov, který se stal po katastrofě na chodyňských polích náčelníkem policie, harfeníky z Moskvy vyhnal. Harfenistář odjel s částí své tlupy přes Tagangor na Kavkaz (Tiflis, Poti); někteří členové tlupy nastoupili cestu domů, nepochybně nuceně. Harfenistář před několika lety šumaření zanechal, a žije v Nechanicích jako značně zámožný občan; má hostinec a jest členem obecního zastupitelstva. (Potom se ovšem nesmíme divit, že město Nechanice odpovědělo na dotaz okr. výboru královéhradeckého o harfenících, že tam takových osob není.)“

O

čem
se
(ne)
mluví

Extase československého filmu

Extase Gustava Machatého

Cesta k Extasi nebyla
žádná slast. Machatý
měl problém oslovovat
producenty, neboť
jeho filmy byly
nákladné, pracovní
tempo pomalé a zisky
nejisté.

Pro jednoho geniálního inovátora a originálního režiséra, pro druhého namyšleného floutka a velkášský pozér, Gustav Machatý (1901–1963) měl ve třicátých letech rozdvojenou nejen pověst. S filmy *Erotikon* a *Extase* slavil úspěchy v zahraničí, zatímco v Československu měl problém získat na svou stranu producenty. Ačkoli nejúspěšnější domácí režiséři prezentovali klidně pět nebo šest novinek za rok, Machatý nikdy nedokázal uvést dvě premiéry v jediném kalendářním roce.

Z hlediska kvantity tvorby byla pro kontroverzního českého režiséra nejúspěšnější léta 1931 až 1933. V každém z těchto roků se do kin dostal jeden jeho film, což nikdy předtím ani nikdy potom nedokázal zopakovat. Tempo, které je dneska mezi tvůrci považováno za zcela běžné či dokonce poněkud rychlé, signalizovalo ve 30. letech mimořádnou vlekllost.

Sumář let 1931 až 1933 jako by byl typický pro Machatého československou celovečerní tvorbu. Nejprve sociálně laděné drama *Ze soboty na neděli* (1931), jež vzniklo

jen díky patronátu zastávce závažných námětů Julia Schmitta, který měl výsadní postavení v produkční společnosti A-B (tento muž stál u zrodu prvního Machatého filmu *Kreutzerova sonáta*, 1926). Poté komedie *Načeradec, král kibiců* (1932) – zde zase existuje paralela s němou komedií *Švejk v civilu* (1927) – v obou případech jde o nepříliš úspěšná pokračování úspěšných veseloher jiných tvůrců se stejnými herci v hlavních rolích. A kruh uzavírá vždy film se značným mezinárodním ohlasem – *Extase* (1933) a *Erotikon* (1929). Ano, obě Machatého československé triády (*Kreutzerova sonáta*–*Švejk v civilu*–*Erotikon* a *Ze soboty na neděli*–*Načeradec, král kibiců*–*Extase*) jsou ve velké míře ekvivalentní.

Odysea vzniku *Extase* začíná už v roce 1929. Tehdy, po dokončení němého *Erotikonu*, začal Machatý pracovat na scénáři s pracovním názvem *Chtíč*. Dokončil jej až v roce 1932, filmová doba se ale mezitím značně změnila. Němé snímky se téměř přestaly točit a diváky v sálech zahltil zvuk. Machatý však od počátku myslel na především obrazově silný film, a proto *Extase*,

jak byl nakonec Chtíč pojmenován kvůli potřebám celosvětové distribuce, neobsahovala moc dialogů.

Cesta k Extasi nebyla žádná slast. Machatý měl problém oslovovat producenty, neboť jeho filmy byly nákladné, pracovní tempo pomalé a zisky nejisté. Zkuste s těmito atributy přesvědčit investory dnes, tehdy to bylo možná ještě těžší.

Machatý byl navíc známý svým sklonem k výstřednostem a měl pověst konfliktního tvůrce. S Hugo Haasem se v roce 1935 soudil o původnost námětu k filmu Ať žije nebožtík. Machatý tvrdil, že libreto vytvořili společně během natáčení filmu Načeradec, král kibiců, Haas označil námět za svůj původní a soud nakonec i vyhrál.

V roce 1932 se Machatý střetl i s největší hvězdou československého filmu 30. let – Vlastou Burianem. Firma Elektafilm zakoupila filmovací práva povídky Hugo Vavrečky (redaktora brněnské redakce Lidových novin a dědečka prvního českého prezidenta Václava Havla) Lelíček ve službách Sherlocka Holmesa a realizací filmu pověřila Karla Poláčka coby autora scénáře a Gustava Machatého jako režiséra.

Poláček scénář napsal a Machatý natočil i několik hereckých zkoušek, jenže uprostřed příprav Vlasta Burian prohlásil, že Poláčkovu libreto a Machatého režijní styl nevyhovují jeho druhu komiky, a odmítl s ním spolupracovat.

Elektafilmu nezbylo, než přání všemocné hvězdy respektovat, a firma s Poláčkem a Machatým rozvázala smlouvu. Změny ji podle časopisu Filmový kurýr stály přibližně čtvrt milionu korun, což byla v té době zhruba třetina nákladů na průměrný československý film. Machatý s Poláčkem vzápětí dostali šanci natočit u A-B filmu volně pokračování úspěšné komedie Muži v offside.

Snímek Načeradec, král kibiců se jak zmíněno výše příliš nepovedl a propadl, ačkoli některé záběry a gagy jsou nadprůměrné. Režisér však získal čas na dopsání Ext-

se a v roce 1932 sehnal i finanční prostředky k její realizaci.

Společnost Slaviafilm se rozhodla produkovat podnik, jenž se nakonec ukázal jako výnosný. Už během natáčení byl film prodán do deseti zemí a po vhodné reklamní strategii založené na erotických scénách diváky do kin opravdu přitáhl. (Ačkoli některé projekce skončily fiaskem, neboť náročný způsob vyprávění neuspokojil plakátem zlákané diváky, kteří poté chtěli vrátit vstupné a v některých případech dokonce přešli k rozbíjení vybavení biografů.)

Vzhledem k dosavadní neexistenci dabingu vznikly najednou tři verze – kromě české ještě německá a rozdílně obsazená francouzská.

Námět je jako v případě ostatních Machatého filmů plytký a povrchní, ale obrazové zpracování (už tradičně) všechno dožene. Sotva zletilá Eva se provdává za staršího muže, ale už během svatební noci zjistí, že se dopustila chyby. Odjíždí proto za otcem na venkov, kde prožije vzrušující chvíle v náručí mladého inženýra Adama. Hrou osudu se Adam a Evin manžel setkají. Starší muž nesnese pravdu o ženě nevěře a spáchá sebevraždu. Smrt člověka stojí mezi oběma milenci – Eva si zvolí život s volnou matkou, Adam se uchýlí zpět ke své práci.

Jako první se natáčela závěrečná a v rámci poetického vyznění filmu poněkud nesourodá sociální scéna, kterou doprovázela báseň Františka Halase Píseň práce. Kameraman Jan Stallich už zde mohl uplatnit své efektní nápady (kameru upevnil na dělníkův krumpáč nebo ji umístil pod skleněné dno nádoby, do níž odkapávala voda).

Celý film byl pojat velmi avantgardně, čemuž pomohla nejen výprava, ale také velké množství symbolických odkazů. Machatý dokonce považoval za nutné některé z nich ozřejmit: „V první polovině filmu uvidíte scénu, kdy manžel v přítomnosti své ženy novinami srazí k zemi včelu. Zvuk,

Už během
natáčení byl film
prodán do deseti
zemí a po vhodné
reklamní strategii
založené na
erotických scénách
diváky do kin
opravdu přitáhl.
(Ačkoli některé
projekce skončily
fiaskem, neboť
náročný způsob
vyprávění
neuspokojil
plakátem zlákané
diváky, kteří poté
chtěli vrátit vstupné
a v některých
případech
dokonce přešli
k rozbíjení vybavení
biografů.)

Nejvíce kritiky však film sklídil za dialogy, kterých nejenže bylo na zvukový film málo, ale u většiny z nich platilo, že raději neměly zaznít vůbec. Česká verze filmu tím trpí, neboť němečtí herci byli dodatečně (a velmi špatně) namluveni v češtině. Jiřina Štěpničková a Ladislav Boháč se mohli snažit, jak chtěli, ale mizerně napsané repliky („Ty víš, kdo on byl?“) jejich práci značně ztížily.

který tuto scénu doprovází, je konec písně zpěváků a tento zvuk je v naprosté harmonii s obrazem. Tato nepatrná příhoda postačí, aby vnímavému obecnstvu se stal manžel nesympatický. Později vrací se režisér opět k obrazu, ve kterém vidíme včelu, ale za jiných okolností. Eva měla příležitost srovnat oba muže a poznává, že charakter druhého je jemnější, ačkoli jeho zjev je hrubší. Tato nepatrná příhoda přiměje Evu, že dá svou lásku druhému.“

Machatému bývá často dodnes vytýkáán nedostatek originality. Sám režisér během života připouštěl, že na něj silně působily zahraniční vzory (mezi nimi zmiňoval např. Reného Claira, Sergeje Ejzenštejna nebo Vsevoloda Pudovkina), snažil se však jejich postupům vtisknout nový umělecký tvar. Přejímání nápadů rezonuje také v námětu *Extase*, který se shoduje s linií románu *Milenec lady Chatterleyové* (1928) od Davida Herberta Lawrence, který v době vzniku snímku vyšel v českém překladu.

Nejvíce kritiky však film sklídil za dialogy, kterých nejenže bylo na zvukový film málo, ale u většiny z nich platilo, že raději neměly zaznít vůbec. Česká verze filmu tím trpí, neboť němečtí herci byli dodatečně (a velmi špatně) namluveni v češtině. Jiřina Štěpničková a Ladislav Boháč se mohli snažit, jak chtěli, ale mizerně napsané repliky („Ty víš, kdo on byl?“) jejich práci značně ztížily.

Přesto pozitiva snímku jasně převažovala a zajistila *Extasi* mezinárodní publicitu na (pro československý film veleúspěšném) festivalu v Benátkách v roce 1934. A mohlo to být ještě lepší, kdyby Vatikán film neoznačil za pornografický a oficiálně proti jeho uvedení neprotestoval. Papežský stát se však tímto krokem přičinil o ještě větší popularitu titulu.

Avšak ani po mezinárodním úspěchu *Extase* domácí výrobci o Machatého nestáli. Vyhraněná osobnost, která si nene-

chala do filmu vůbec mluvit, se producentům jevila jako přílišné finanční riziko. Machatý odmítal kompromisy a vydobyl si na svou dobu vynikající filmařské podmínky.

Při natáčení rozhodně časem nešetřil. Pomalé pracovní tempo ospravedlňoval uměleckou náročností svých projektů a precizností jejich provedení. Například krátkou, přibližně šestivteřinovou scénu v *Extasi*, v níž přicházející muž vyruší motýla na okraji kaluže, natáčeli s kameramanem Stallichem dva dny.

Nutno však podotknout, že zpoždění byla v některých případech způsobena také nedostatečným technickým vybavením, jehož nahrazení samozřejmě také nějaký čas trvalo.

Režisér měl ještě jeden na tehdejší dobu odvážný požadavek: svobodně si vybrat spolupracovníky a herce. Kosmopolitní nádech filmu mělo totiž potvrdit také herecké obsazení – Machatý si prosadil účast německého herce Ariberta Moga, Jugoslávce Zvonimíra Rogoze, který však žil v Praze a objevil se také ve filmu *Voskovce a Wericha* Hej rup!, a herce a pozdějšího režiséra pražského Německého divadla Leopolda Kramera. A aby toho nebylo málo, hudbu zkomponoval Ital Giuseppe Becce. Takovýto pestrý ansámbl se produkci pochopitelně výrazně prodražil.

Machatý měl navíc schopnost či v méně povedených případech alespoň snahu hledat nové talenty. Do hlavní role Evy proto chtěl obsadit novou tvář. Mimo jiné uvažoval také o Adině Mandlové, která poprvé výrazně prorazila až rok později ve filmu *Hugo Haase* a Martina Friče *Život je pes* (1933). Nakonec však volba padla na neznámou devatenáctiletou Rakušanku Hedwigu Kieslerovou (vystupovala zde pod jménem Hedy Kiesler). Tímto rozhodnutím Machatý přispěl do pokladnice celosvětového filmu, jakož i do pokladen kinosálů promítajících *Extasi*.

Kvůli ní totiž vypukla jedna z afér, která film proslavila ve světě. Tehdejší manžel Kieslerové, rakouský průmyslník Fritz Mandel, se totiž pokusil erotické záběry vykoupit a zničit a proti uvedení v Benátkách protestoval údajně u samotného Mussoliniho. Naštěstí v žádném ze svých tažení neuspěl, a nejenže se tak postaral filmu o obrovskou reklamu, ale zároveň zajistil své manželce čestné místo v mnoha světových přehledech nejvýznamnějších filmů historie, v nichž československou kinematografii často zastupuje pouze akt Hedy Kieslerové.

Když Extasi viděl jeden z ředitelů americké společnosti MGM Louis Mayer, rozpoznal potenciál rakouské herečky. Ačkoli snímkem pro jeho uvolněnou morálku pohrdal, rozhodl se podepsat s Kieslerovou kontrakt a vymyslel jí i nové umělecké jméno Hedy Lamarr. Půvabná Vídeňka se pak stala jednou z největších hvězd amerického filmu přelomu 30. a 40. let, a mnohými byla v té době dokonce označována za nejkrásnější ženu na světě.

Extase mezitím prošla řadou dalších problémů. Jako doplnění celé komedie kolem tohoto vážného filmu mohou posloužit cenzurní opatření. V Itálii se snímek směl promítat až od roku 1935, v Anglii od 1936 a ve Spojených státech dokonce až pět let po premiéře, v roce 1938.

A to ještě byl za mořem film značně sestříhán – chyběla například scéna se svlečenou Hedy nebo záběr, v němž kopulují koně – a do scénáře bylo dodatečně vpraveno několik úprav. Americký divák se tak kupříkladu dozvěděl, že Eva prožila svůj román s inženýrem Adamem až poté, kdy se s manželem rozvedla, a že dítě, plod jejich lásky, se narodilo až po společné svatbě.

Ani s těmito úpravami se však snímek nezamlouval některým lokálním cenzorům. Třeba v Massachusetts byly z náboženských důvodů zakázány nedělní projek-

ce, zatímco v Pensylvánii veškeré promítání zavrhl úplně. Není snad zapotřebí ani příliš zdůrazňovat, že film kategoricky odsoudila také Mravnostní liga římskokatolické církve.

Ani na videokazetě vydané v rámci řady Zlatý fond české kinematografie se bohužel s klíčovou erotickou scénou nesetkáte (věřte mi, projížděl jsem ji pozorně sedmkrát). Pouze na přebalu titulu naleznete několik fotografií inkriminované situace, z filmu však byla tato pasáž vystřižena. Ukázku se vším podstatným ale můžete nalézt na internetu a existuje jistá šance, že film vyšel v kompletní podobě na nosičích vydaných v zahraničí (autor příspěvku neměl v době zveřejnění přehled o skutečném stavu této věci).

Sám Machatý, který měl ambice opustit malé československé prostředí a prosadit se ve světě, asi netušil, že Extase byla jeho posledním domácím snímkem. Dva roky po jejím dokončení vypomáhal při tvorbě dokumentárních a reportážních filmů na Podkarpatské Rusi, kde se natáčela také většina přírodních exteriérů pro Extasi. V nejvyšším cípu Československa tak vytvořil například obrazové svědectví o živelné katastrofě ve Výloku.

V roce 1934 ohlášený projekt filmu S tebou až na konec světa už realizoval v Rakousku pod názvem Nokturno (1935). Tímto titulem započalo režisérovo vysněné zahraniční angažmá a zároveň nezadržitelný pád z uměleckých výšin. My se ale v příštím čísle posuneme opačným směrem po časové ose a připomeneme si druhou Machatého klasiku, Erotikon.

Jak už jsem zmiňoval minule a předminule, na festivalu v Benátkách 1934 získaly hrané snímky Extase a Řeka spolu s dokumenty Zem spívá a Bouře nad Tatrami prestižní *Pohár města* za nejlepší národní kolekci filmů.

Michal Kliment

A to ještě byl za
mořem film značně
sestříhán – chyběla
například scéna se
svlečenou Hedy
nebo záběr, v němž
kopulují koně –
a do scénáře bylo
dodatečně
vpraveno několik
úprav. Americký
divák se tak
kupříkladu
dozvěděl, že Eva
prožila svůj
románek
s inženýrem
Adamem až poté,
kdy se s manželem
rozvedla, a že dítě,
plod jejich lásky, se
narodilo až po
společné svatbě.

Michal Šanda

Merekvice

(2 povídky
z chystané
knihy)

o hraničním kameni

Hadrbolec oral na humnu a něco mu kříslo o radlici. Humnu se říkalo na Stráčkově a bylo v Merekvicích za špýcharem. Kobyla zapřažená do pluhu se jmenovala Cilka. Pluh ukula z anglické oceli v továrně na zemědělské nářadí firma Clayton-Shutterwarth. Dodala ho firma Köcsis István z Györu. Už za Rakouska-Uherska kvetl mezinárodní obchod čile. Hadrbolec oral od meze k mezi brázdu za brázdou. Byl nádherný zářijový den. Nebe bez mráčku obdařilo Hadrbolce reminiscencí na minuvší léto. Paprsky slunce se mu opřely o cembr a to se to oralo. A najednou hrc! a neoralo se. Cilka se vzepjala v opratích, ale s pluhem nehnula. Hadrbolec nebyl z těch, co jdou na koně s bičem. Přidřepł k radlici a ze země vyhrabal kámen, o který se radlice zapříčila. Na přední straně kamene byl erb rodu Petřvaldů s knížecí korunou. Nad erbem vytesaný letopočet 1729. Pod erbem iniciály I G P F H.

A ten kámen řekl:

„Pod zemí mi bylo dobře.“

Hadrbolec byl na mrtvici, krve by se v něm nedořezal. Zkuste si představit sami sebe v Hadrbolcově kůži, že by na vás dopoledne před svačinou o babím létě promluvil šutrák. V bandasce měl Hadrbolec ke svačině heřmánkový čaj s rumem. Chrstnul si ho do tváře, aby se probral.

„Měl jsi ho radši vypít,“ na to kámen.

Hadrbolec stáhnul kalhoty a běžel za mez do remízku se strachy potento. Nicméně na poli zůstal kůň s pluhem. Přemoct strach a vrátit se musel, chtěl nechtěl. Nechtěl je slabé slovo, jak moc se Hadrbolcovi nechtělo. Ó, ten se bál!

„Mě se bát nemusíš, boj se svojí ženy,“ pravil kámen.

„Jako Naděžďa?“ udivil se Hadrbolec.

„Pod zemí mi bylo dobře.“

„Tos už říkal.“

„Hadrbolče, tobě rychle otrnulo,“ pohrozil mu kámen, „pod zemí mi bylo dobře, na slunci mi bude ještě líp a za to vyhrabání ti povím, že čaj jsi klidně moh vypít, ale až ti zítra dá Naděžďa na svačinu prosnou placku, nejez ji a hoď koze.“

Promluví-li kámen, je radno ho poslechnout. Hadrbolec vzal placku, jenomže byl krkoun a okamžitě ho napadlo, jestli je ta placka otrávená, nač mám trávit naši kozu? Před haltýřem se popásala uvázaná u kolíku koza krejčího Maredy. Koza zblajzla placku jako malinu, natáhla kopýtko a zcepeněla. Hadrbolec byl sice škrt, ne však nevděčník. Šel k hraničnímu kameni a děkoval mu.

„Neděkuj. Jdi orat svůj úhor, ale až ti zítra dá Naděžďa na svačinu brambory, hoď je prasatům.“

U pohádek je mustr zhusta sklenutý do třetice, přitom nosný fór je zřejmý hned napoprve. Kánon je kánon, a proto i já musím zůstat věrný praxi starých vypravěčů. Nazítří byly k svačině brambory. Od pohledu byste soudili, že jsou to brikety na loupáčku, jak byly černé od jedu na potkany. Hadrbolec je vzal a hodil prasatům. V chlívků měl dva vlastní vykrmené pašíky, jenomže Šmorancova prasnice s podsvinčaty se mu na humnu připletla pod nohy. Co bylo dál, račte si domyslet.

A zase šel Hadrbolec děkovat hraničnímu kameni.

„Neděkuj. Jdi orat svůj úhor, ale až ti zítra dá Naděžďa na svačinu trenčanské párky s fazolí, hoď je husám. Husy spasou všechno.“

Opravdu, Hadrbolec nafasoval trenčanské párky a otvírák na konzervy. Přestože

se jí to už dvakrát nepovedlo nedala si Naděžda svátek a znova se pokusila Hadrbolece otrávit. Konzerva ale byla netknutá. Kde by se v ní mohl vzít jed?

Máte tři sekundy na rozmyšlenou.

Raz.

Dva.

Tři.

Už víte?

Pod vypouklým víčkem bombíroval v konzervě botulin.

Hadrbolec rozhodil párky na návsí mezi hejno hus. Vtom z chalup začali vycházet Mareda, Šmoranc, Hudera, Borkovec, Oukropec, Raušer, Doubrava, Kubart, Baborný, Demut, Kaberle, Škunál, Helebrandt, Linhart, Jakubec, Pakosta, Čespi-va, jeden ramenatější než druhý, každý v ruce co zrovna popad, od bejkovce po násadu k lopatě a všichni svorně na náves. Vedl je Satoranský, kterému patřily otrávené husy.

„Já nechtěl,“ kleknul Hadrbolec na kolena.

„Nechtěl?“

„Kámen mi poručil.“

„Cože, kámen?“

„Na můj pupek, že vám nelžu.“

„Ukaž nám ho.“

„Proč bych neukázal.“ Hadrbolec vstal a zavedl rozlícené vesničany na Stráček. Ti obcházeli kámen kolem dokola, pročítali iniciály I G P F H, a když je přečetli a pokochali se petřvaldským knížecím erbem, stáhli Hadrbolcovi kalhoty. Co se Hadrbolcových kalhot týká, u nich nejde o kánon do třetice. Prve Hadrbolec stáhl kalhoty strachy dobrovolně, teď z něho byly servány a těžko říct, který strach byl větší. Vzápětí na to vesničané napráskali Hadrbolcovi na holou býkovcem.

„Otráví nám zvířectvo a ještě si z nás bude tropit šprťouchlata,“ uzavřel exekuci Satoranský.

Celá tahle patálie vznikla kvůli tomu, že zatímco Hadrbolec dřel na polnostech, měla Naděžda dlouhou chvíli a z nicnedělání rouny. Devětadevadesát procent ženských si na kurýrování rounů najde milence. Naděžda nebyla výjimkou. Na vesnické poměry se pozoruhodně dlouho dařilo jejich vztah tutlat pod pokličkou, než se Naděžda podřekla v krámě Oktábcové. Od dožíněk o tom drbal celý merekvický okres. Věděl to kde kdo, kromě Hadrbolce. I vy Naděždina milence musíte znát. Kubart. Vzpomínáte? Byl jedním z chlapů, kteří se Hadrbolcovi za jeho škudlivost revanšovali býkovcem, protože zlo zvítězilo nad dobrem.

Durdíte se, že v pohádkách to má být naopak a dobro má zvítězit nad zlem? Buďme realisté. Oproštěme se od očekávání hollywoodského happyendu a pokusme se rozebrat naši pohádku selským rozumem. Došlo k vraždě? Nedošlo. Příčiněním hraničního kamene Hadrbolec o život nepřišel. Otrávenou kozu a prasnici s podsvinčaty zaplatí pojišťovna. Satoranskému sice pojišťovna nezaplatí ani vorla, protože má smlouvu uzavřenou jenom na živelné katastrofy, ale ani on zkrátka nepřijde, prodá z hus peří. Naděžda dosáhla, po čem prahnula, ovšem až milostné poblouznění opadne, vyklube se z roztouženého Kubarta despota. Dobře jí tak. A Hadrbolec? Odkulhal směrem k Nelahozevsi, kde se ho ujala dcera náčelníka místního Sokola. Rozárka se jmenovala. Jak tam proti sobě stáli na rynku, on s jelity na zadku, ona s paraplátkem nad naondulovanou hlavinkou, okamžitě si padli do oka – a teď mi povězte, jestli zvítězilo zlo, nebo dobro.

o srabovi

ekli byste, že mu nic nemůže chybět. Růžolíci, do hladka oholený, existence pod penzí. Zaměstnaný byl u pošty, ale ne na přepážce, kde se poštovník nezastaví a počítá peníze a trhá složenky a ještě na něj lidé plivou urážky a bacily. Arnošt Baborný si hověl za větrem v kanceláři, protože byl přednostou nelahozeveské úřadovny. V Merekvicích měl po rodičích domek a ve dřevníku zaparkovaného Maneta a proč by si motorku nepořídil, jako svobodný mládenec si kupoval kde co, kde jakou potěchu, jenom radost z té potěchy ne a ne se dostavit. Od oběda se těšil, až si odpoledne v lahubkách koupí šunkový chlebiček, donesl ho domů, onípal z něj vajíčko a okurku a okoralý ho odložil naprosto bez apetitu na tácek. Obdobné to bylo se vším ostatním.

Existence specialisty na smutky proto Arnošta Baborného rozradostnila, jak ale supěl do schodů do šestého patra, kde se nacházel specialistův kabinet, bylo mu najednou na nic.

„Jaké představy jste měl, když jste stoupal ke mně do kabinetu?“ otázal se specialista na smutky.

„Že je ten váš kabinet proklatě vysoko.“

„Až u nebe?“

„Jo.“

„Bylo to nebe azurové, nebo pošmourné, samý mrak?“

„Pošmourné až k pláči,“ odpověděl Arnošt Baborný. Ani nevěděl, jak se octl na kanapi. Pod hlavou měl naducaný polštářek a vy už asi tušíte, že konejšivý hlas patřil Dr. Freudovi.

„K atakům vašich depresí se staví manželka vstřícně?“ otázal se Dr. Freud.

„Nemám manželku.“

„Tak partnerka.“

„Nemám partnerku.“

„Přítelkyně.“

„Nemám přítelkyni.“

„Žába.“

„Nemám žábu.“

„Buchta?“

„Ani buchtu.“

„Chcete ode mne pomoci, nebo budete slovíčkařit?“ obořil se na Arnošta Baborného Dr. Freud.

„Jsem docela sám.“

Dr. Freud zalistoval v tlusté bichli. Ku podivu to nebyl lékopis, nýbrž jízdní řád. Perořízkem z něj vyoperoval stránku a jako jiným pacientům podával recepty, podal stránku Arnoštu Babornému na kanape.

Na té stránce stálo:

17.05 - nástupiště 7 - mezinárodní expres Panonia

„Máte na to ho stihnout dvacet minut,“ pravil Dr. Freud, „konečnou má v Bekescsabě. Až dorazíte do Bekescsaby, vydejte se

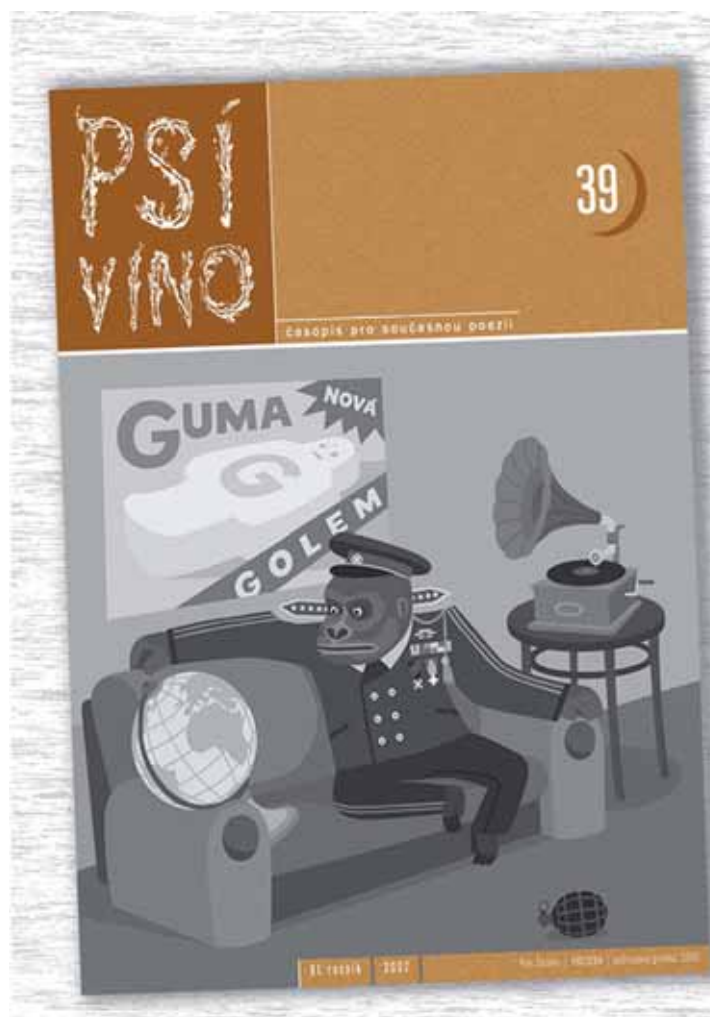
kolem pomníku Rákociho na periferii. Venkoncem jak nad tím uvažuji, pokud se vydáte kolem pomníku Bély Bartóka, taky dojdete na periferii. Ona je Bekescsaba periferie sama o sobě. Chatrče z vepřovic, poctivě stavěná z malty a kamene je tam jediná zeď. Není vysoká. Koukám, že pod košilí se vám začíná rýsovat bříško, nicméně i s ním zeď přelezete snadno. Za zdí je zahrada s citroníkem. Utrhněte si citron, jaké vám bude připadat k utržení, a teď už sypte na nádraží.“

Za okny vlaku jedna úchvatná krajina střídala druhou. Polabí se zelinářskými políčky, u Žďáru nad Sázavou zalesněné hvozdy. Když už jsme u řek, co jsem na březích Sázavy zažil a kolik pstruhů chytil na mušku, ale než řeka je ve srovnání s Dunajem potok. Zrovna bouřil a byl kalný po deštích, když expres Panonia přejížděl přes most mezi slovenským Komárnem a ma-

ďarským Komárom. A pusta? Dáte mi za pravdu –

Pozor výhybka! Přešaltujte prosím z koleje, po níž se pustou ubírá Panonia na kolej, lingvistickou. Termín dát za pravdu je přece soustem pro gourmety. Lahůdkou v nedořečenosti. Za pravdu vždycky dostanete, jde o to co. Od toho, jaká ta pravda je, se následně dá odhadnout odměna. Za pravdu příznivě vyznívající vůči osobě slyšet pravdu o sobě bažící dostanete čokoládu s mandlemi, ovšem za nepříjemnou pravdu herdu do zad.

Konec odbočky, jsme zase uprostřed pusty a já po vás nechci víc, než abyste mi dali za pravdu, že po počátečním strachu ze zelené záplavy trávy táhnoucí se lautr rovinnou od obzoru k obzoru až daleko za nedohledno se záhy otřepete. Je to tak? Jsou jedinci, kteří si pustu dokonce zamilovali. Což není případ Arnošta Baborného. Jemu krajina za okny zoufale neubíhala. Zahradu

VYŠLO JARNÍ 39. ČÍSLO PSÍHO VÍNA

Z OBSAHU:

>> básně: adolf loub | jan novák | georgij gennis | christoph janacs | jan štolba | vladislav reisinger | pavel urban | karel škrabal | taťána vinogradová | daniel hradecký | julia idlisová

>> próza: antonín mareš | patrik linhart | vladimír ondys | alena kanášová | kateřina kováčová | petr pustoryj

>> recenze: jakub grombíř | jiří staněk | radim kopáč | pavel řezníček

>> galerie: petr šmalec

>> příloha: kateřina bolechová | rozsvícenou baterkou do pusy (sbírka básní | edice stůl PV)

PSÍ VÍNO | ČASOPIS PRO SOUČASNOU POEZII | XI. ROČNÍK | 2007 | Č. 39
VYCHÁZÍ S PŘÍSPĚNÍM MINISTERSTVA KULTURY ČR A FIRMY WERS INTERNATIONAL
VYDÁVÁ: PETR ŠTENGL, NAKLADATELSTVÍ A VYDAVATELSTVÍ
E-MAIL: P.STENGL@CENTRUM.CZ | HTTP: WWW.VOLNY.CZ/PSI.VINO
TIŠK: CALAMARUS PRAHA | DISTRIBUCE: KOSMAS
PŘEDPLATNÉ: KACERICE@CENTRUM.CZ | CENA: 30,- Kč

našel, utrl citron a příštím vlakem se na otočku vrátil; na delší pobyt v zahraničí nebyl naprosto vybaven. Odcestoval neočekávaně a narychlo bez příručního kufríku s holicím strojkem, kartáčkem na zuby a rezervní košilí, z čehož byl kulantně řečeno nesvůj. Z nádraží si vzal taxíka, aby byl co nejdřív ve svém domku a mohl zalehnout do kanafasu. Citron, pro který se trmácel do Bekescsaby, položil na noční stolek k lampičce a usnul.

Usnul jako dub. Přesto ho ze spánku cosi probudilo. Rozsvítil lampičku a vidí, že z citronu vysublimovala útlá dívka s blondátními vlasy po pás. Vklouzla k němu pod deku a zase zhasla. Ráno citronová dívka deku ustlala, namazala krajíc chleba sádlem, za-

balila ho do ubrousku, aby měl Arnošt Baborný do kanceláře svačinu, a zmizela. Následující večer se to opakovalo znova, vylepšené o karbenátky s bramborem a sklenici piva. Citronová dívka umyla nádobí, vlezla si pod deku, ráno se zazvoněním budíku udělala svačinu, sebrala z koberce špinavé prádlo, jak ho Arnošt Baborný se sebe včera svlékl, prádlo hodila do pračky, ze skříně vyndala čisté. To se opakovalo den co den a s každým dnem byl Arnošt Baborný smutnější. Citronovou dívku miloval. Dokonce věděl, jak ji odčarovat, aby zůstala provždycky, stačilo přejít jí ukazovákem po pupíku, jeho ale mučily úvahy, že u pošty sice má pěknou vejplatu, za kterou si může pořídit Maneta, jenomže víte, co dneska stojí manželství? Bůh ví, kolik by citronová dív-

ka, dosud nehmotná, po zhmotnění snědla. Třeba je rozmlsaná. Docela určitě by mu začala dělat ordnung v jeho staromládeneckém bordýlku. Ordnung německy znamená pořádek a pořádek si Arnošt Baborný představoval, jako že vynést odpadkový koš, a ne šíbovat s nábytkem, natož pak s jeho zažitými stereotypy. Po krátkém počátečním návalu radosti byl Arnošt Baborný smutný k uzoufání. Když tohle všechno vypověděl Dr. Freudovi, ten mu řekl:

„Běžte se bodnout, to není záležitost psychiatrický povahy, vy jste obyčejnej srab.“

Arnošt Baborný šel, vzal nůž a bodnul se, ale jen málo, jenom si probodnul náprsenku. Jo, srab to byl a Dr. Freud měl recht.

Literárně-výtvarné dílny

ARS POETICA 2007

28. 7. — 6. 8.

Duchovní cesta básníková

Literárně-výtvarné dílny Ars Poetika jsou pokusem o zachycení tiché všední poezie života v rozmanitosti jejich forem. Našimi průvodci budou básníci, kteří se uměli dotýkat středu věcí. Každý den programu je věnován jednomu básníkovi a jeho duchovní cestě.

J. Čapek, I. Blatný, Z. Rotrekl, J. Kolář, E. Juliš, L. Novák, I. Diviš

Dílny jsou určeny nejširšímu okruhu zájemců, jsou vhodné i pro ty, kdo dosud cestu k literatuře nenalezli, nebo na ni neměli čas. Je také možné zúčastnit se jen některého večerního setkání: **M. Kovářik, P. Pečinková, Z. Kaprál, A. Palán, J. Rous, E. Vlčková, I. M. Jirous, T. Vážan, V. Brabenec a J. Karafiát.** Termíny návštěv hostů se mohou měnit, doporučujeme raději několik dní předem ještě zavolat na číslo 736 176 635. Informace a přihlášky: frantisekburda@centrum.cz

<http://arspoetica.wz.cz>

Kvítky na tubetějce

Radili se, hádali se

Tato tubetějka nám připomene hned několik postav československé žurnalistiky. Sešly se v dubnu patrně roku 1950 v jednu chvíli na jednom místě, na výroční schůzi Svazu československých novinářů. Trvala dva dny a my vám z ní nabídneme záznam psaný pro Oddělení propagandy a agitace Ústředního výboru KSČ.

Všichni na schůzi novinářského svazu přítomní byli prověřeni po únoru 1948, všichni byli levicově smýšlející. Kolem nich právě řadí nejtvrdší padesátá léta, ve vězení už je Marie Švermová – až do zatčení Slánského největší ryba z řad komunistů, která uvízla v síti divadelních procesů inscenovaných sovětskými poradci. A v časech s tímto vnitřním nábojem se na schůzi setká skupina novinářů, kteří den co den tu více, tu méně slouží novému režimu. Režimu, který sami pomáhali ustavit a za který se mnoho let s vervou brali. A najednou je mezi nimi, když dojde na dělení postů a funkcí, docela zřetelný nesoulad. Na jedné straně jsou aktivní levicoví novináři, komunisté, kteří za pár let budou hvězdami pražského jara a o dalších pár měsíců později skončí v disentu, emigraci či sedé zóně. Na druhé straně pasivní komunisté z Rudého práva, kteří spo-

rům spíše přihlížejí, a mezi nimi pak najdeme také hvězdy husákovské normalizace po roce 1970. Ve chvíli, v kterou je ale potkááme my, nic z toho ještě netuší. Ale už o sobě a jeden před druhým mluví asi dost nevybíravě, jak lze soudit z podtextu zprávy o průběhu jednání.

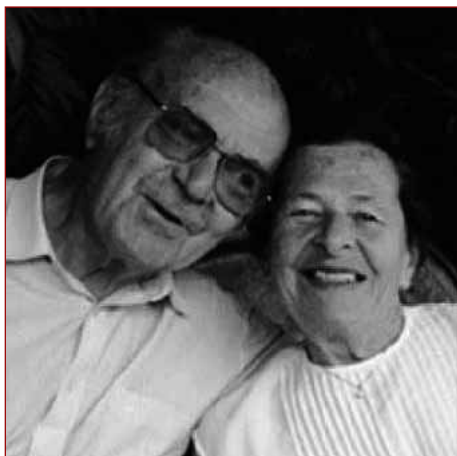
Je to vůbec zvláštní styl, jakým se mezi sebou, po soudružsku, na dvoudenním jednání střetnou. Než otevřeme protokol ze schůze, která nás zajímá, a především popis diskuse a „bojového hlasování“, jak pravilo dobové klišé, podívejme se trochu podrobněji na hlavní figury našeho dnešního příběhu.

Svaz československých novinářů budou (nutno dodat, že dost koženě a nudně) reprezentovat jeho tři vedoucí funkcionáři:

Antonín Nedvěd – Kladeňák, kterého tady potkáváme jako šéfredaktora Zemědělských novin, do října 1950 bude ještě šéfem Svazu československých novinářů, ale dnes zde jeho pád začíná. Po Novém roce (asi co by náplast) povýší na náměstka ministra zemědělství, což je na novináře trochu nezvyklý vývoj kariéry. Ta ovšem skončí poměrně brzy, v srpnu 1954, kdy Nedvěd umírá v Bratislavě.

Vojtěch Dolejší – asi málokdo z lidí, kterým toto jméno dnes ještě něco říká, by čekal, že se přední postava komunistického tisku narodila za monarchie ve Vídni. Využil se obuvníkem a poprvé do politiky

vstoupil přes mladé sociální demokraty. V roce 1921 zakládal KSČ. Střídal redaktorská a šéfredaktorská místa ve stranickém regionálním i centrálním tisku. Za války byl v ilegality, pak vězněn v Drážďanech. Po roce 1945 se tento čerstvý, mladý invalidní důchodce stal odpovědným redaktorem Rudého práva. A v této funkci se také účastní schůze, o které je dnes řeč. V dalších letech bude šéfovat Rudému právu, Práci, Tvorbě a Květům. V říjnu roku 1950, tedy nedlouho po naší schůzi, nahradí Antonína Nedvěda v čele Svazu novinářů. Černá hodina jeho života přišla až po odchodu z tisku, Gustáv Husák ho po roce 1970 povolal, aby normalizoval tisk a rozhlas.

Miroslav Kárný s manželkou

Miroslav Kárný – tohoto redaktora nemusíme našim pravidelným čtenářům obsáhle představovat. Nedávno mu patřily celé tři tubetějky. Dodejme tedy jen, že terezínský vězeň Miroslav Kárný po válce nastoupil do Rudého práva. Jako odpovědného redaktora tohoto listu jej také potkáváme my. Za dva roky už bude po kritice a veřejné sebekritice pracovat ve Spojených ocelárnách Kladno v redakci tamního časopisu. V 60. letech se vrátí na výsluní a dokonce i na ÚV KSČ. Svou první dráhu končí v roce 1969 a je uklizen do důchodu. Od 70. let se pak naplno věnuje historii a především dějinám holocaustu. Zemře coby vážený historik v roce 2001.

Největší rozruch způsobili svým vystoupením redaktori Mladé fronty:

Jiří Fiala – dlouholetý redaktor Mladé fronty 1949–1960.

Miroslav Sígl – redaktorem Mladé fronty se stal hned v květnu 1945. V roce 1951 ovšem svoji dráhu novináře na čas nuceně přerušil a během pěti let se zocelil ve strojárnách Letov. Následovat budou Hospodářské noviny a televize. V srpnu 1968 pomáhá zajišťovat ilegální televizní vysílání, a tedy po čase končí ve Strojírenském informačním ústavu se zákazem publikování. Po listopadu 1989 se opět s vervou sobě vlastní vrhá do veřejných aktivit a nepřestal dodnes.

Dušan Hamšík – coby čerstvý maturant nastoupil tento rodák z Trenčína do Mladé fronty, v roce 1956 přešel do Květů, pak do Obrany lidu, Československého vojáka a během pražského jara vedl redakci tehdy vysoce sledovaných Literárních listů. Po roce 1968 se stáhl na akademickou půdu a od roku 1970 už působil jen coby spisovatel ve svobodném povolání, navíc se zákazem publikovat.

Mladou frontu dále na jednání reprezentoval **Jiří Tunkl**.

Jiří Lederer

Do diskuse mimo jiné zasáhne **Jiří Lederer** – tuto výraznou postavu českého novinářství tady potkáváme ve chvíli, kdy je re-

daktorem Světa práce a Světa sovětů. Na konci padesátých let jej vyhodí z Večerní Prahy za kladnou recenzi Škvoreckého Zbabělců. V době pražského jara je pak už zcela jistě na straně reformátorů, jak je ostatně vidět z jeho činnosti v Literárních listech a Reportérovi. Následuje disent, Charta, zatčení, věznění, exil a v jednašedesáti letech smrt.

Hlasovat se také bude o dvou zajímavých osobnostech českého novinářství a liteartury:

Zdena Ančík – za republiky vystudoval filozofii a psychologii, koketoval s komunistickou avantgardou (studentská kolonie na Letné, Kostufra, bohémská družina Franty Sauera). Postupně se začal živit psaním do novin, žil v Lukách pod Medníkem, když byl několik let bez práce a spolupracoval s Václavem Wachsmannem (příbuzným Jiřího Voskovce) na filmových scénářích. V půlce třicátých let se chytil v Brně a stal se také jednatelem Syndikátu československých novinářů. Válku trávil v britském exilu a přes Bospor se dostal do vlasti. Po válce pracoval na ministerstvu informací a na naší schůzi přišel coby šéfredaktor humoristického časopisu Dikobraz.

Jiří Hronek – novinářskou dráhu zahájil coby zahraniční zpravodaj nakladatelství Melantrich, exil za války prožil v Londýně a po roce 1945 se zapojil do vedení Svazu československých novinářů. Díky svým zahraničním zkušenostem se stal také generálním tajemníkem Mezinárodní organizace novinářů. A jako takového jej potkáváme. V rozhlase zavedl Rozhlasové noviny, působil v deníku Práce a na přelomu 50. a 60. let má tento prvotřídní novinářský funkcionář na vizitce napsáno vedoucí redaktor závodního časopisu Armabeton. Od roku 1964 vedl ČTK a po pražském jaru jej čeká už jenom důchod. Na našem jednání jej napadne bývalý člen sboru SNB. Co dodat...

To by jako představení hlavních postav dnešní tubetějky zřejmě stačilo. Herce známe, divadlo začíná.

Zpráva o průběhu výroční schůze Svazu československých novinářů – kdo a pro koho tu zprávu psal?

Dne 28. a 29. dubna se konala v Praze za účasti více než 600 osob výroční členská schůze Svazu československých novinářů. V průběhu diskuse a zvláště při bojovém hlasování o nové kandidátce se vyskytly rušivé a přímo provokační zjevy.

Předsednictvo Svazu čs. novinářů pracovalo již delší dobu velmi slabě. K výroční schůzi přistoupilo nepřipraveno a s nedostatečnou sebekritikou. Politický referát soudr. Ant. Nedvěda, předsedy SČN, jakož i předsednická zpráva, kterou přednesl soudr. Vojtěch Dolejší (místopředseda), měly slabou úroveň. Právě tyto okolnosti byly využity některými živly z řad přítomných novinářů.

V diskusi na výroční schůzi vystoupilo kriticky několik soudruhů z Mladé fronty (Fiala, Sígl, Hamšík). Jejich vystoupení dělalo dojem, že se dohodli a rozdělili si úlohy. Jejich příspěvky obsahovaly mnoho správné a zdravé kritiky předsednictva, i když přitom někteří použili hrubé formy. Vystupování této skupiny z Mladé fronty dostalo se však na nesprávnou kolej v závěru schůze a při hlasování. Např. s. Sígl vystoupil proti kandidování šéfredaktora Svobodného slova Technika do předsednictva SČN. Soudruzi z Mladé fronty nepochopili, že se dostávají na jednu posici s provokatéry. Odlišně je třeba hodnotit redaktora Mladé fronty Tunkla, který sám vystoupil provokačním způsobem. Signál ke škodlivému obratu v průběhu výroční schůze SČN dalo vystoupení redaktora zpravodajství Čs. rozhlasu s. Dvořáka (soudruh Dvořák byl dříve členem SNB, kde byl převeden do stavu kandidátů a odkud musel odejít). Ve stranické organizaci v rozhlasu, kam se pak dostal, byl opět přijat za řádného člena KSČ. Soudruh Dvořák kritisoval řadu skutečných nedostatků v práci předsednictva SČN. Použil ale té-

to kritiky k demagogickému vystoupení za vzdvižení mladých dělnických kádřů do vedoucích orgánů Svazu a snažil se zaměřit náladu schůze všeobecně proti šéfredaktorům a proti vedoucím soudruhům zaujímajícím funkce v SČN. Navázal na projev ministra s. Kopeckého a prohlásil, že soudruh ministr není patrně dobře informován, nebo že žádné komise po redakcích nechodily (jednalo se o komisi schvalující platové úpravy, která pracovala tak, že zvala k sobě vedoucí pracovníky z jednotlivých redakcí). Přišel také s tím, že je nutno provést veřejné účtování, pokud jde o minulost člena předsednictva Jiřího Hronka, a četl výňatky z Hronkovy knihy o Churchillovi. Řeč soudruha Dvořáka byla přijata s ohromným aplauzem a vyvolala další provokační projevy.

Redaktor Světa práce Lederer prohlásil v další diskusi, že SČN se musí změnit ze „sboru kejalů“ v bojovníky, že přítomní novináři mají „bojovat“, a zároveň hrubým způsobem kritisoval s. Dolejšího a s. Rybáka.

Redaktor Mladé fronty s. Tunkl kritisoval předsednictvo SČN za to, že dosud nepodalo vysvětlení, proč byl rozpuštěn klub vojenských redaktorů, jehož byl předsedou. Novinářská legitimace prý už dnes nic neplatí a novináři jsou při různých příležitostech, oslavách apod. často omylem zatknuti. Příčinou toho je prý ta okolnost, že v orgánu Svazu čs. novinářů jsou sami šéfredaktori, kterým je to jedno, protože při takových příležitostech sedí na tribuně. (Soudr. Tunkl, který takto diskutoval, je synem důstojníka, odsouzeného pro protistátní činnost. Svěho otce se zdánlivě zřekl a svědčil proti němu.)

Nesprávně vystoupil také soudruh Korčák (slepý redaktor ze Zemědělských novin), který žádal „omlazení“ vedoucích orgánů organizace a kritisoval, že prý když přijedou sovětsští novináři, dostane se do jejich přítomnosti opět jen určitá vrstva redaktorů.

V bouřlivé situaci, která se vytvořila, neměli členové předsednictva zaujmout pevné stanovisko a průběh schůze se jim vymkl z rukou. Soudruh Dolejší ještě přispěl k posílení opoziční nálady, když jednoznačně prohlásil,

že ve vedoucích orgánech Svazu musí být šéfredaktoři, protože Svaz je ideovou, a nikoli odborovou organizací. Pouze soudruh Kárný odsoudil provokační zjevy v průběhu diskuse. Jeho vystoupení nebylo však většinou přítomných přijato kladně a ozvalo se zapísknutí.

Hlasování o nové kandidátce, ke kterému se za těchto okolností přistoupilo, bylo ustavičně protahováno. Pod titulem zachování demokratického postupu byly vyžadovány podrobné kádrové materiály o každém navrhovaném, volba byla znemožňována pod různými záminkami atd. Předseda návrhové komise soudr. Fr. Hon z Rudého práva byl ustavičně nepadán a zesměšňován.

Za nového předsedu Svazu čs. novinářů byl navrhován soudruh Vojtěch Dolejší. Při hlasování byl dán protinávrh (redaktorem Ledererem ze Světa práce), aby byl předsedou soudr. M. Kárný. Přesto, že to s. Kárný odmítl, bylo vynuceno bojové hlasování. Proti navrhovanému pokladníkovi s. Zd. Ančíkovi z MIO byl navržen s. Vyškovský, rovněž z MIO. Soudruh Vyškovský byl také většinou odhlasován, ačkoli nebyl vůbec přítomen. Proti kandidování ředitele ČTK soudr. Václava Kořínka na funkci generálního tajemníka byl podán soudruhem Lavičkou z Obrany lidu protinávrh, aby generálním tajemníkem byl soudruh Fiala z Mladé fronty. Soudružka Dita Skálová z redakce Květů navrhovala na tuto funkci šéfredaktora Světa v obrazech soudr. Pilaře. Nakonec byl však odhlasován soudr. Kořínek. Soudr. Jiří Hronek byl zvolen členem výboru teprve po několikerém vystoupení členů předsednictva, kteří zdůrazňovali, že je generálním tajemníkem Mezinárodní organizace novinářů, že jím byl zvolen také sovětskými novináři atd. Místo soudruha Fr. Hona z Rudého práva byl na návrh zástupce šéfredaktora Obrany lidu s. Michny zvolen do předsednictva redaktor Obrany lidu soudr. Hochmann.

Je třeba upozornit na vystupování soudruhů z Obrany lidu, soudr. Michny a Lavičky, kteří seděli vedle soudr. šéfredaktora Syrovátky a zřejmě hovořili a podávali návrhy s jeho sou-

hlasem. Redaktor Lavička se s velkou pravděpodobností dopustil i podvodu při hlášení výsledků sčítání hlasů při volbě. Zástupce šéfredaktora Obrany lidu s. Michna navrhl přešetření minulosti s. Jiřího Hronka disciplinární radou Svazu čs. novinářů, což bylo původně předsedajícím s. Nedvědem přijato. Když bylo při volbách poukazováno, že jde o známé soudruhy a že proto není třeba podrobného prozkoumání kádrového materiálu u každého z nich, prohlásil s. Michna, že Švermová byla také známá, a že kdyby se to bylo udělalo u ní, nemuselo dojít k tomu, k čemu došlo.

Během hlasování vystoupil nesprávným způsobem také redaktor s. Král, který byl na podzim zbaven funkce šéfredaktora zahraničního oddělení ČTK a přeřazen do redakce Práce. Při volbě s. Ančika z MIO, který neprošel, požadoval od něj s. Král vysvětlení, proč se prý stavěl proti důsledné očistě ČTK po únoru 1948 a proč prosazoval, aby do Ameriky byl poslán redaktor Šrych, který tam potom zůstal. Skupina soudruhů z Lidových novin hlasovala soustavě opozičně proti navrhovaným soudruhům. Redaktor Kupka, předseda stranické organizace v Lidových novinách, pomáhal zsměšňovat redaktora Rudého práva s. Hona.

Kromě již jmenovaných vystoupili nesprávně a dopomohli ke škodlivému spěchu v průběhu výroční schůze také redaktor Oplť ze Světa práce a redaktorka Besedy venkovské rodiny Klimentová. Šéfredaktor zpravodajského filmu Kliment v diskusi vytýkal předsednictvu SČN, proč neodhalilo ostravského Neulse – hrot této kritiky byl ve skutečnosti zaměřen proti straně. (Šéfredaktor Kliment neprošel při podzimním prověřování členů strany, odvolal se a jeho případ není dosud uzavřen.)

V celé diskusi na výroční schůzi novinářské organizace vystoupili kromě s. Kárného pouze dva další redaktori Rudého práva, Slavík a Kovařík. Když průběh schůze dostal bouřlivý ráz a nesprávnou linii, zachovali se všichni přítomní redaktori Rudého práva zcela pasivně a ani jeden nevystoupil proti snahám znemožňovat volbu a proti provokačním projevům.

Konečně je nutno upozornit, že i před vystoupením redaktora Dvořáka z rozhlasu neměla výroční schůze novinářů nejlepší průběh. Dokud nedošlo k ostrým a pak provokačním diskusím, projevovala velká část přítomných naprostý nezájem o průběh jednání. Při diskusním příspěvku redaktora Slavíka z Rudého práva, který hovořil o úloze tisku jako propagátora, bylo několikrát za sebou provokativně tleskáno (aby skončil), cinkalo se na sklenice atd.

Příčiny takového průběhu výroční schůze SČN je nutno hledat jednak v dosud špatném kádrovém stavu v redakcích našeho tisku, které nebyly ještě důsledně očištěny ani od výslovně podezřelých živlů, jednak v nedostatečně politické práci mezi novináři. Stranické organizace v redakcích deníků, ČTK a rozhlasu pracují slabě.

Nebyly také svolávány dlouhou dobu – prakticky od února 1948 – žádné stranické aktivity novinářů, kromě takových, na něž byli zváni jen vedoucí pracovníci jednotlivých redakcí. To jistě také přispělo k tomu, že velká část přítomných na výroční schůzi SČN úplně zapoměla na rozdíl mezi fórem stranickým a fórem organizace Národní fronty, o které v tomto případě šlo. Tak se stalo, že komunisté z různých redakcí se nepřátelsky střetli, zatímco členové strany přihlíželi.

Konečně je nutno hledat příčinu v nedostatečné práci tiskového odboru sekretariátu ÚV, jehož členové pracovali v jednotlivých orgánech Svazu čs. novinářů. (Předsednictvo, ideové komise pro kontrolu operativních plánů, časopis.) To jim znemožňovalo důsledně pomáhat Svazu zvláště kritikou, která by se byla za těchto okolností obracela proti nim samotným.

Navrhujeme jako první opatření svolat poradu několika vedoucích soudruhů z úseku tisku, projednat na ní průběh výroční schůze SČN a závěry. Dále navrhujeme svolání aktivity všech novinářů komunistů v Praze, příp. také v Brně, Ostravě, Bratislavě.

Nynější předsednictvo

Předseda:

Vojtěch Dolejší, Práce

I. místopředseda:

Rudolf Zajac, Pravda-Bratislava

II. místopředseda:

Miroslav Kárný, Rudé právo

Generální tajemník:

Václav Kořínek, ČTK

Pokladník:

Vyškovský

8 dalších členů:

Ladislav Technik, Svobodné slovo

Rostislav Petera, Lidová demokracie

Evžen Spitz, Mladá fronta

Bohumil Švec, Čs. rozhlas

Karel Hrabal, ČTK

Hochmann, Obrana lidu

Antonín Vavruš, Zemědělské noviny

Juraj Fabián, Práca

Přes množství protinávrhů a opoziční náladu došlo nakonec pouze ke dvěma změnám v předsednictvu oproti navrhované kandidátce. Místo s. Ančika byl zvolen s. Vyškovský, místo s. Fr. Hona z Rudého práva byl zvolen s. Hochmann z Obrany lidu.

Ve výboru byl na návrh slovenských soudruhů zvolen s. Ludwig z Pravdy, na místo s. Širokayeho z „Východoslovenské pravdy“. K jiným změnám ve výboru nedošlo.

Konečně byl zvolen místo s. Vyškovského, navrhovaného původně no tuto funkci, jedním ze třech revisorů s. Fiala z Mladé fronty.

Předseda Svazu Antonín Nedvěd tedy padl, je zvoleno nové předsednictvo a jede se dál. Jestli jste čekali, že dojde ke skutečně zásadnímu střetu, a jste teď trochu zklamaní, že se vlastně až tak moc neudálo, tak to je v pořádku. Vždyť se tady v roce 1950 jenom mírně nepohodli věrní a čelní komunističtí novináři. V úvodu naznačené rozdíly mezi nimi se teprve naplno projeví. Zatím jsou tušit jen jemné odlišnosti.

Připravil

Martin Groman

Řidičák v Ani za

Česká zima letos sice nic moc, jaro se ale povedlo.

Barcelona je jedno z mála měst postavena jako podle pravítka. Aspoň na mapě tak vypadá; z parku Montjuic spíš budiž dojem vyšivané peleríny ležerně pohozené přes vrcholky hor. Po pravoúhlých ulicích a úhledných blocích domů ani památka.

Barceloně? zlatý prase!

Rozhodla jsem se přesto nanosit trochu dříví do lesa
a v rozpuku jara se vydala do Barcelony.

Pidi-letadýlko španělské, *v-zájmu-nepodporování-reklamy-nejmenované* cestovky sice moc důvěry nebudilo, svou azurovou modří mě ale nakonec ukonejšilo. Nic jiného než ta modř ke konejší nebylo – po prvním upadnutém plechu odkudsi na palubě jsem začala pochybovat, motory už ale začaly chroupat pražský vzduch. A tak jsme po dvou a půl hodinách spánku-nespánku dosedli – i se všemi plechy – v Barceloně.

Pokud se vydáte shlédnout Sagradu Familii, tak si přivstaňte, jinak se tam nehnete. Školní zájezdy jsou na programu každý den a vyhmátnout si takový ve frontě na výtah do věži je fakt smůla. Zvlášť, když se do výtahu vejde max. šest lidí. Pokud nesnášíte nejlíp točit schody, tak se na věž ani nechystejte – zpáteční klesání „po svých“ by se mohlo lehce proměnit v sedmdesátimetrový sestup hrůzy. A koupíte-li si spolu se vstupenkou do chrámu rovnou i lístek do Gaudího domku v parku Güell, nejenomže neprohloupíte, navíc taky ušetříte cca 2 eura.

Bydlení z pohádky

Přespání jsem měla zajištěné ve čtyřpokojovém bytě v jednom z těch barcelonských baráků, co nevíte, jestli náhodou nejsou na seznamu ohrožených druhů lidských obydlí. Byl to takový kosmopolitní byt. Spolu se mnou a bratrem obývali svoje cimry (co cimry, cimříčky!) – hned tři Francouzi, dále Belgičanka, Chilanka a jeden uruguayský pár.

Co se týče bydlení, připadala jsem si jako v pohádce, konkrétně v té o Popelce. Popelníky na televizi, popelníky na gauči, popelníky v kuchyni u sporáku, popelníky vedle talíře s večeří, popelníky snad úplně všude. Plné, samozřejmě.

Barcelona tradičně historická...

Katalánská metropole toho na shlédnutí nabízí celkem dost – jak kulturu, tak sem tam nějaký kus přírody. První nápor hladu po historii zažene gotická katedrála v centru. Jak se k ní ale dostat, se mě neptejte; nevím. Prostě musíte jít a jít a jít a jít a nějak se k ní všemi těmi uličkami proplést. A to jsem si myslela, že nic horšího než Staré Město v Praze není.

Pak můžete zkusit chrám Sagrada Família Antonia Gaudího – ojedinělý, monstózní, velkolepý, víc jak 120 let nedostavěný a turisty věčně „okupovaný“. Charakteristická ikona moderní Barcelony, na jejímž průčelí můžeme jako v Bibli číst celý příběh svaté rodiny včetně morbidností, jako je vrazdění nevinátek.

Podrobnosti o historii stavby i o životě vysoce originálního a plodného Gaudího si můžeme přečíst kdekoli, např. na internetu, takže snad jenom pár rad:

...Barcelona typická...

Španělskou (tedy vlastně katalánskou) tradici v sobě tohle bílé město zaseknuté v čase a prostoru nezapře – přesvědčit se o tom můžete při každém pivu, které si v nějaké té hospůdce dáte. K němu si totiž typický Španěl (nebo zvědavý turista) objedná proslulé španělské tapas – jednohubky, oříšky, olivy, pečené brambory nebo malé obložené chlebíčky. Pamětníci udávají, že dřív byly tyhle hody zadarmo; teď máte „zadáčo“ maximálně nějakou tu olivu. Zbytek si musíte natvrdo zaplatit.

Když se řekne Barcelona, tak mi po mé návštěvě jako první naskočí (milovníci fotbalu prominou) stavařina. Rozestavěno. Vůně surového betonu. Mumraj na stavbě. Tak to na mě aspoň v tomhle mraveništi první dny působilo – kam se člověk podíval, všude rozestavěno. Ať navštívil jakoukoliv památku, rozestavěno. I když se před hlukem „uklidil“ do botanické zahrady v městském parku Montjuic, ve výhledu mu bránil jeřáb a o tichu si mohl nechat akorát tak zdát. Vlastně ani to ne: sirény sanitek, typické funění autobusů, bzíkání skútrů a burácení motorek se neslo ulicemi ve dne v noci.

Řidičák bych v Barceloně nedělala ani za zlatý prase – s nějakými semaforey, blinkry nebo přechody si motoristi na čtyřproudovce před barákem vůbec hlavu nelámou. Prostě jedou. A když něco, tak zatroubí. Tak jako je Barcelona rájem motorkářů – sezóna po celý rok, co víc si přát? – je také peklem chodců. Na červenou stojí auta na přechodech naštosovaná tak, že se proplétáte nejenom mezi protichodci, kteří se jako vy marně snaží přehopkat ucpanou ulici, ale také přímo mezi auty, autobusy, nákladáky a současně se musíte vyhýbat bláznivým skútristům, kterých je na ulici snad víc než chodců. Mít status skútristy je tady bezpečnější než chodit po svých.

...Barcelona přírodní...

I když se to může zdát nemožné, i v téhle zastavěné, hlučné a přeplněné „placce“ se dá najít kus přírody. Gaudího park Güell je sice

Na cestě z Montserratu dolů. Slunce pomalu dohasínalo a před námi zhruba ještě jednou tolik, kolik jsme měli za sebou. Na zvednutí tělesné teploty a hladiny adrenalinu vřele doporučuji!

spíš turistickou atrakcí než přírodou, trochu lépe je na tom ale park Montjuic nad městem. Díky botanické zahradě se sice za tři eura (na ISIC kartu dokonce za polovic) dostanete mezi flóru jižní Afriky, Chile nebo Austrálie, atmosféru exotického výletu však bezpečně zazdí sbíječka, tůtání couvajících bagru a sirény sanitek z centra města. Korunu tomu nasadí nákladáky projíždějící těsně kolem plotu a směřující na opevnění Castell. To se také představuje.

Divočeji to vypadá až takových 50 km za Barcelonou, na horském masivu Montserrat. Tamní klášter vystavěný ve skalách je citelně profláknutý, takže děcka čutající do gumového míče na nádvoří vám žádnou duchovní atmosféru nepokazí. Kovový cinkot, který se každou chvíli nese kolem stánků s kozím sýrem a jako ozvěna se odráží od okolních skal, sice budí představu divokých horských koz, skutečnost je ale jiná: Pár horolezců si to štrádne po příjezdové silnici, omotání do lan a ověšení cinkajícími skobami si právě vyzkoušeli, kam až sahá jejich osobní vertikální limit. Komu se nahoru nechce šplhat po lanech, toho vyveze lanovka. A dolů taky – stačí si koupit jízdenku tam-a-zpět. Sejít si Montserrat po svých má ale svoje. Osobně doporučuji začít scházet dřív než v šest večer. Divoká příroda v náručí horského masivu, nikde ani živáčka, jen vítr ve vlasech a na tváři dohasínající slunce mají sice svoje kouzlo, zůstat v horách za tmy, bez baterky, mapy, sami a jenom s pěti usmolenými sušenkami v batohu ale zase taková sranda není. Stejně jako horolezci si tu vytvoříte osobní rekordek, ne ale v cestě na kopec, nýbrž z něj. Po suťovitě, místy téměř zarostlé a turisticky zcela neznáčené cestičce je to docela adrenalin.

...a hlavně barevná

A pak jsem se vrátila do Prahy, na kterou jsem se těšila už asi třetí den uprostřed toho barcelonského mumraje. Ale... Něco mi tu chybělo. Randál to určitě nebyl, slunce taky ne – toho měla i Praha v tu dobu dost. Byla ale taková nějaká šedivá. Bez energie a chuti. Chyběla mi barcelonská barevnost – v oblečení a životním elánu všech kolem, které jsem dennodenně mýjela, v jejich tváři a výrazu.

Chyběl mi jejich smysl pro život, záplava barevných květin venku na chodníku před květinářstvím, jejich smysl pro jedinečnost okamžiku – jako třeba když dvě auta zastaví na přechodu pro chodce, řidičky stáhnou okýnka, a jako by se nechumelilo, začnou se vybavovat. Klídek. Žádný spěch.

Něco za něco: španělská otevřenost a styl dát se do řeči s úplně cizím spoluce-
tujícím v autobuse nebo v metru není nic
pro uzavřené náтуры. Ti slabší by dokonce
nemuseli vydýchat tělesné doteky, které ob-

čas takovou komunikaci doprovázejí.
A přesto má Barcelona svoje kouzlo. Jako
stovky jiných měst po celém světě. Do to-
hodle města si ale doletíte za dvě a půl ho-
diny. A pak váš naštve všudypřítomný hluk,

ryk nebo davu turistů a chcete pryč. A když
jste pryč, tak vám zase „něco“ chybí. A tak
pořád dokolečka.

Kateřina Komorádová

Originalitu si Gaudí ne-
odpustil ani při stavbě
svého domku. A jak
jsem si stihla všimnout
v pražských kavárnách,
mnohé z jejich židlí jako
by z oka vypadly té, co
měl Gaudí v ložnici.

Strž (velký recenzní prostředek)

Bohumil Konečný, malíř dnes vzpomínaný

Zapomínání je charakteristická vlastnost lidí. Aby mohl člověk normálně fungovat, musí neustále zapomínat. Není možné, aby držel pořád v paměti vše, co prožil, co se kdy dostalo do zorného pole jeho perceptivních smyslů a co ho kdy napadlo. Co platí o lidech, platí i o jejich výtvoru – lidské civilizaci. Aby mohla fungovat a jít dál, musí neustále vytěšňovat některé informace. Společenský konsensus v určité době a na určitém místě sestává většinou z údajů relativně nových, aktuálních, a potom z jakéhosi převažení informací starých, kterému se říká historie. Ostatní je ale zapomenuto pouze zdánlivě. Vytěšnění přetrvává na okrajích konsensu a je připraveno ho nahradit. Zapomínání může být řízené skupinou, která je zrovna u moci. Pálení knih, umlčování některých skupin obyvatel, zásahy do učebních plánů, to jsou jen některé příklady takové cílené snahy o zapomínání. Ale vytěšňování informací je natolik přirozenou – lidskou – věcí, že vidět v něm pouze mocenské zájmy je paranoidní. Proč se krátce po sametové revoluci, po rozbití jednoho mocenského konsensu, dostali na vedoucí místa bývalí služebníci režimu? Jednoduše proto, že i jen pár let stačí na to, aby se na jejich předešlou úlohu zapomnělo. Držet stráž, být bdělý je možná revoluční praxe, ale ne praxe přirozenou. Když se atmosféra střídání strážů uklidní, „normalizuje“,

chtějí lidé normálně fungovat. Tedy i zapomínat.

Bohumil Konečný (1918–1989), jehož retrospektivní výstavu v Západočeském muzeu v Plzni kurátorsky připravili František Ulč a Jan Hosnedl, je příkladem umělce, na němž se podepsaly oba vzpomínané druhy zapomínání – cílené i přirozené. Jako kluk byl fascinovaný světem dobrodružných příběhů, které byly za první republiky běžnou součástí populární kultury. Objevilo se u něj výrazné výtvarné nadání a následoval svůj velký vzor Zdeňka Buriana. Z Konečného, kterému přezdívali Bimba, se brzy stal nejvytíženější český ilustrátor periodik největšího předválečného českého nakladatelství Melantrich. Ke spolupráci si ho vybral i spisovatel Jaroslav Foglar. Jako reklamní grafik si vydělával také u firmy Baťa. Po roce 1948 se ale na Bimbu mělo poprvé zapomenout, alespoň jako na představitele žánru dobrodružného příběhu. Ten byl totiž skupinou, která se ujala moci, klasifikován jako pokleslý a nevhodný. S uvolněním situace v druhé polovině 60. let se Bimba mohl ke svému řemeslu nakrátko vrátit. Pak na něj ale musel zapomenout podruhé. I když ne tak docela! Našel si ho totiž jakýsi Petr Sadecký, který mu slíbil, že jeho práce prosadí v zahraničí ve formě komiksu. Když se ukázalo, že Sadecký

Bimbu několik let vodil za nos a že jeho kresby použil v úplně jiném kontextu, byl Konečný v Čechách doslova odepsaný. A zase se na něj zapomnělo. A zapomínalo se na něj až do 89. roku, kdy umělec zemřel.

Jakési rehabilitace a připomnění v po-revolučních letech s revivem skautingu, dobrodružných příběhů i foglarovek se tedy Bimba nedočkal. Ale i toto období již skončilo a s dobrodružnými a chlapeckými příběhy ilustrovanými Bohumilem Konečným se dnes nejčastěji setkáme ve výprodeji. Ale toto přirozené zapomnění, které nejspíše způsobuje kombinace neviditelné ruky trhu, pomíjivé módy, globalizace a dalších faktorů, doplňuje i zapomnění závažnější. Bohumil Konečný a s ním i řada dalších osobností pracujících v reklamním designu a užitém umění druhé poloviny 20. století, byl totiž až dosud přehlížen českou uměleckou historií. Především proti tomuto druhu zapomnění bojuje reprezentativní výstava i její výpravný katalog. A fundovaný text historika umění Tomáše Pospiszyla, který v něm Konečného dílo pečlivě třídí, popisuje a zasazuje do širšího kontextu českého, ale i světového umění a kultury. Právě Pospiszylův způsob výkladu Konečného tvorby je ukázkou přístupu kunsthistorika nezaopatřitého proti užitému umění ve jménu čistoty umění volného. Je

docela obdivuhodné, že se tento vstřícný pohled objevuje u teoretika, který se jinak věnuje výkladu a obhajobě umění současných českých i zahraničních mladých akademických umělců. Ale překvapení to není – Pospiszyl se věnoval užitému umění nebo umění jakkoli vzdálenému škatulkám Umění s velkým U již dříve, ať už to byly sorela, americký malíř pro střední třídu Norman Rockwell či duševně nemocní tvůrci v publikaci Srovnávací studie (Fra,

Praha 2005) nebo komiks v knize Octobriana a ruský underground (Labyrint, Praha 2004).

Plzeňská výstava se dočká i pražského připomnění – její repríza se uskuteční v květnu a červnu 2007 v Galerii Aventinská Mansarda.

Jaroslav Balvín ml.

Zapomenutý malíř Bohumil Konečný. Katalog výstavy pořádané na jaře 2007 v Západočeském muzeu v Plzni. Text Tomáš Pospiszyl. Arbor Vitae 2007.

Objevilo se u něj výrazné výtvarné nadání a následoval svůj velký vzor Zdeňka Buriana. Z Konečného, kterému přezdívali Bimba, se brzy stal nejvytíženější český ilustrátor periodik největšího předválečného českého nakladatelství Melantrich.

Hrabák by se divil

Sci-fi a fantasy literatura si v Česku dávno získala širokou čtenářskou obec. Dalo by se dokonce říci, že knihami tohoto žánru, zejména pak těmi, jejichž estetická a myšlenková úroveň vzbuzuje jistě rozpaky, je dnešní trh přesycen.

Jinak je tomu s žánrem oblíbeným v angloamerické části světa, hororem. Ještě dnes se často setkáváme s názory typu: horor není blízký české povaze. Ale je tomu tak skutečně? V alianci právě se sci-fi a fantasy si dnes horor razí cestu nejen na stránky specializovaných periodik, do sborníků literárních soutěží, překladů mistrů makabrozní literatury, ale i do současné tvorby českých autorů. Cestu v druhé půli 20. století značně zatarasenu.

Dost často se o sci-fi a fantasy hovoří v souvislosti s literaturou pro děti a mládež, ať už jde o díla intencionální povahy či nikoli. Nebude jistě trvat dlouho, kdy se pozornost zaměří i na „dětský horor“, zejména ten pro čtenáře od *devíti let*. Mnozí rodičové se mohou podívat, někteří zhrozit či protestovat, jiní naopak přijmou tuto skutečnost nadšeně. (Jak by asi reagoval autor dnes již zastaralé studie *Od laciného optimismu k hororu. K historii a patologii dvou odvětví literárního braku* Josef Hrabák?)

Není to tak dávno, co začal Albatros v edici Karneval vydávat (mimo jiné) hrůzostrašné povídky pro nejmenší; namátkou to jsou: *Atlas strašidel* Daniely Krolupperové s ilustracemi Evy Sýkorové-Pekárkové; *Nezvaní hosté a jiné strašidelné povídky*, soubor povídek zahraničních autorů; už od roku 2002 vycházející upířská série Darrena Shana; *E-mail ze záhrobní* Terence Blackera; nebo „kontroverzní“ *Požíračka mrtvol a jiné příšerné historky* Ulfa Palmenfelta (na webových stránkách Albatrosu se k této knize váže celý chór kritických hlasů: „Ten, kdo tohle doporučuje dětem od 9 let, tak je debil, jinak to neumím říct“, „To není kniha, to je výplod

choromyslného mozku. Jsem šokovaný, co je možné ve vašem nakladatelství vydat.“ etc.). Každopádně – kniha je vyprodána.

Strašit děti nespadá jen do kompetence hororu pro děti. Stačilo by uvést jména jako J. a W. Grimmové, H. CH. Andersen, Italo Calvino (Italské pohádky) a mnohé další. Strašení dětí je rovněž úspěšnou „výchovnou“ metodou, za příklad může sloužit u nás málo známá povídky o Sandmanovi, bytosti sypající písek do dětských očí, kterou se maminky snaží přivést své zlobivé ratolesti večer do postele. (Téma patologického vlivu této historky na dospívajícího člověka pak ve své povídce zpracoval E. T. A. Hoffmann). Nejsem odborníkem na dětskou psychologii, a proto netvrdím, že hrůzostrašné příběhy nemohou dětskou mysl do té míry deformovat, že se namísto zdravého dospělého jedince vyklube z dítěte maniak. Vzpomínám si však, že sám jsem byl v dětství vděčným posluchačem děsuplných historek a rád jsem je předával dál.

Už před listopadem '89 u nás vycházela řada výborů hororových povídek, jednalo se však o dějinami prověřené – a tudíž „nepatologické“ – autory. Jejich odkaz se na půdě české literatury, které (slovy J. Hrabáka) „horor příliš nevyhovuje“, uchytil, i když klíči velmi pomalu.

Několik málo (přesně osm) takových známých povídek, a tedy i zad mrazení a krve tuhnutí, zprostředkovala dětem Veronika Bohatá v knížce s příznačným názvem *Velká kniha strachu*. Zvolila přitom metodu „komprimovaného“ převyprávění, s vynalézavým (ale ne vždy šťastným) přenesením vyprávěčského hlediska. Toto hledisko sice nekoresponduje vždy s originálem, ale umožňuje malému čtenáři vstoupit do empatického spojení s postavou vyprávěče. Tak se může čtenář spolu s šestiletou šlechticnou seznámit s upířím dívkou Carmillou, která malou hrdinku přivede téměř na pokraj smrti.

V závěru povídky (Carmilla, J. Sheridan Le Fanu) dostane čtenář praktickou radu do života, totiž jak zlikvidovat upíra „zašpičatělým dřevěným kulem“. Naopak v Draculovi (Stoker sestavil svůj román z deníkových záznamů a dopisů různých postav) se podal autorce jeden logický zádrhel, kterého si však dítě nemusí všimnout. Vypravěčkou je zde snoubenka Jonathana Harkera Mina, která očekává Jonathanův návrat z Transylvánie a líčí mezitím čtenářům zážitky svého milého, vyčtené z jeho dopisů. Není však zcela zřejmé, jak mohla popsat události v Transylvánii poté, co došla k okamžiku, kdy hrabě Drakula spálil Jonathanovi dopis a uvěznil ho na svém hradě. Jak tedy mohl v „posledním dopise“ vylíčit události, ke kterým teprve mělo dojít? Zhutit román do vyprávění sotva desetistránkového je obdivuhodný výkon, má to však neblahý účinek: vyprávění žene děj rychlým tempem a čas pro „hrůzu“ plynoucí z Drakulových činů a intrik prostě nezbyvá. A navíc ty oplatky... Během čtyř odstavců se dětský čtenář dozví (celkem šestkrát), jak nepostradatelným nástrojem při likvidaci upírů může být posvěcená oplatka. Až to skoro vypadá jako skrytá reklama na pamlsky, která má působit na dětské podvědomí.

U povídky Frankenstein jsem trochu na pochybách, zdali byl jako hrdina-vypravěč vhodně zvolen Frankensteinův monstrózní výtvar. Z původní předlohy si totiž autorka zvolila právě pasáže líčené monstrem, jehož svědomí je sice značně hryzáno, ale nezabrání mu ze msty vraždit nevinné. Doufejme, že dítě trpící komplexem méněcennosti vůči svým přátelům si z této postavy nevezme příklad. Naopak neotřele a velmi nápaditě je zvolen vypravěč Psa Baskervillského, je jím Holmesův poslíček, chlapec Cartwright, písemně zaznamenávající celou událost případu. Vyprávění je ozvláštněno obecnou češtinou, což zdařile sugeruje autentič-

Tvůrci „rockové legendy“ (...) se ujali vyprávění o životě a smrti člověka Vojtěcha na základě svatovojtěšských legend prostě...

nost dětského pohledu. Problém s vyprávě-
čem není ani v Jámě a kyvadlu, autorka za-
chovává Poeovu první osobu a z příběhu se
neztrácí nic podstatného, zvědavým dětem
však budou muset rodiče vysvětlit, co že je
to španělská inkvizice.

Pravděpodobně z nedostatku vhodného
mediátora byl zachován také nadosobní vy-
pravěč v Pikové dámě (A. S. Puškin) a Vá-
noční koledě (Charles Dickens). V poslední
jmenované je navíc hrůza a děs ze strašidel
upozaděna didaktičností. Duchové Vánoc
napraví lakomého boháče, nikdo není za-
rdoušen, zbaven krve, napaden netvorem...
Povídka měla dětem připomenout význam
Vánoc a povznést duši k vyšším hodnotám
snad jen proto, aby následující Lovecraftova
(Věc na prahu) apelovala na narcisistní
stránku lidské duše. Její vypravěč, student
okultismu, je totiž vyznavačem magických
rituálů a zamiluje se do obávané čaroděj-
nice. Povídka zdůrazňuje jeho pocit výluč-
nosti, dělí jej od „takzvaných slušných lidí“.
Nicméně i zde dojde k poučení, že s tajnými
silami si člověk nemá zahrávat (pokud
ovšem není řádně zapsaným studentem
v Bradavicích).

Knihu strachu nečiní velkou velikáni
hororu v malém provedení, ale spíše ilus-
trační doprovod Martina Velíška. Obrázky
dokážou navodit mnohdy daleko větší pocit
hrůzy než jakoby ve spěchu krácené povíd-
ky. Jen se trochu bojím, že se najdou i tako-
ví rodiče, kterým zrovna nebude po chuti,
že si jejich ratolesti v knize můžou přečíst
(a prožít) pasáže jako: „Zabil jsem Asenath.
Musel jsem to udělat. Roztránil jsem jí hlavu
svícem...“

Lukáš Krečmer

*Velká kniha strachu. Výběr a texty: Veronika
Bohatá, ilustrace Martin Velíšek, Albatros
2006*

Tak tedy vítej, člověče Boží...

Představení Veslo a růže bylo svého času nejen vynikajícím
divadelním zážitkem v podání dnes již bývalého souboru
divadla Labyrint, ale především – ač to zní podivně – kul-
tivovaně razantním příspěvkem k milenijním „oslavám“ založení
břevnovského kláštera (1993), resp. mučednické smrti svatého Voj-
těcha (1997). V rozpětí těchto let se inscenace hrála ve sklepním Stu-
diu smíchovské scény, putovala rovněž do jmenovaného benediktin-
ského arcipátrství v Břevnově, u jehož zrodu Vojtěch stál, procháze-
la stopami prvního českého biskupa a posledního Slavníkovce i na
vzdálenějších místech (mj. klášter na Aventinu). Tvůrci „rockové le-
gendy“ – režisér Karel Kříž, textař Tomáš Vondrovic, Jiří Cerha
s C&K Vocalem a herci Labyrintu – se ujali vyprávění o životě a smr-
ti člověka Vojtěcha na základě svatovojtěšských legend prostě, bez
zbytečných efektů (jako rekvizity posloužily např. bílé plátno, dřev-
ěné veslo, zmenšené repliky symbolických staveb), ale s neústup-
ností a nasazením, jimiž pojmenovali náš národní, tisíciletí trvající,
vlažný, v lepším případě rozporný vztah k opětovně vyháněnému
a zase se vracějícímu světcu. „Takový a tak velký člověk nemůže pře-
bývat a družít se s nešlechtnými lidmi. Nechceme ho, není nikdo,
kdo by ho přijal, ani jediný člověk,“ vzkazovali Češi Vojtěchovi na
sklonku desátého století.

Karel Kříž se ke své inscenaci vrátil letos v dubnu a stal se prů-
vodcem po Vojtěchově cestě a komentátorem příběhu v pořadu pří-
značně nazvaném citátem z jedné z písní: Tak tedy vítej... Vyprávění
provazující jednotlivé skladby v živém podání C&K Vocalu otevíralo
po deseti letech nové průhledy do zdánlivě ztraceného a zamlžen-
ého dávnověku i nové bolestné souvislosti. Jako by se historie v jed-
nom okamžiku navršila na místě, z něhož se rozbíhají paprsky po
dějištích Vojtěchova působení v celé Evropě.

Tak tedy vítej, člověče Boží...???

Nikola Richtrová

*Památník národního písemnictví; Karel Kříž, Tomáš Vondrovic, Jiří
Cerha, C&K Vocal: Tak tedy vítej...; 4. dubna 2007 (ke 1010. výročí úmr-
tí biskupa Vojtěcha)*

Marta Zbyslava Gärtnerová

(* v Chomutově 1948)

Poezii, fejetony a povídky začala publikovat ve 2. polovině 70. let. Knižně vydala sbírky básní Tichá návnada, Autogenesis, Svodidla noci a Létaující vlak. Samostatnou prózou je kniha esejů a koláží O různosti bublin, autorsky je zastoupena v povídkových knihách Možná mi porozumíš a Nevěry, také v publikaci Báseň mého srdce. Její tvorbu uvádí také několik sborníků, jako je Jarní Vltava, Nemůžeš zadržet oblaka, Tanec na hladině, Pátá koróna, Almanach Teplický Šlauch 2000 a Migrantoj de vorto. Pokud nepíše básně, tak píše prózu, pokud nepíše prózu, dělá koláže.

Představuje se také na svých stránkách www.zbyslava.wz.cz.

(básně a koláže viz DA č. 9/2006)

V davu samoty

Z horské chaty se kouřilo jako z napařovací žehličky a ve sklepení nějaký šílenec proháněl smyčec houslí v bláznivé melodii. Chodbami se plazily temné vůně večerních parfémů a pára z dýchavičných sprch, neboť bylo po večeři a většina návštěvníků se chystala do vinárny v přízemí.

Hedvika právě došla k výtahu, a protože svůj týden dovolené trávila na horách sama, chystala se už zvečera zamknout ve svém pokoji, neboť tady bylo jaksi „out“, sedět ve vinárně bez doprovodu.

Dveře výtahu byly lehce nedovřené. S určitým podezřením je otevřela. Na podlaze výtahu seděl muž, nohy měl natažené, a ty jeho dlouhé nohy bránily dveřím zavřít se. Do výtahové kabiny se tlačila vlhká vůně parfémů, ale jen těžko překonávala tu silnější uvnitř. Znalec by asi okamžitě poznal, zda se jednalo o Johnniho, Jima, či jiného silného chlapce ze západu, který vtlačil mladého muže na zem výtahu. Delší vlasy, dozadu sčesané zřejmě poslední sklenicí whisky, začínaly pomalu usychat a padat v pramíncích do obličeje.

Hedvika chvíli stála a hodnotila situaci. Muž mlčel, díval se, jakoby nemohl zavřít oči, stále se na něco díval, Hedvika by řekla, že pozoruje nějaký film. Nevyšel z něho ani jeden opilecký blábol. Možná mu Hedvika trochu záviděla tu nenucenou pozici, možná se nechtěla vzdát práva na výtah, ale výsledkem její krátké úvahy bylo rozhodnutí vstoupit a tedy vstoupila. Pozorně se podívala do tváře toho muže, a pak vzala opatrně jedno jeho koleno a nohu pokrčila. Muž na to nic. Udělala totéž i s druhou nohou a dveře výtahu se měkce zavřely.

Nespustila z muže oči, když volila druhé patro, a když výtah zastavil a ona měla vystoupit, bylo jí najednou trapně. Nechat toho mladíka pendlovat výtahem sem a tam, jakoby už slyšela ten vzrušený křik a nadávky rekreatantů, až ten soudek whisky objeví. Zatím chata mírumilovně dýchala.

Sklonila se k muži, který dosud nezměnil polohu.

„Které patro? První, nebo druhé?“

„Tohle.“ Muž odpověděl kupodivu zcela jasně a hluboce se nadechl, jakoby do sebe natahoval nový život, který byl chvíli někde jinde, tam ve tmě venku, přilepený na horských štítech nebo bloumající mezi studenty závějeji.

Najednou se muž chopil její ruky a pomalu se postavil. Pak ji vedl až na konec chodby, u dveří číslo 33 se zastavil a volnou rukou začal hledat v kapse kalhot. Nakonec vytáhl klíč s velkým kroužkem. Aniž by se na Hedviku podíval, podal jí klíč od pokoje. Poslušně odemkla. V šeru našla vypínač a rozsvítila. V pokoji uviděla dvě nedotčená lůžka a přistýlku, obligátní stolek s křesly, skleničky na tácku otočené dnem vzhůru.

Mladý muž se pustil její ruky, sedl si na jednu z postelí a přikryl si obličej dlaněmi.

Tak jo, mise skončila, pomyslela si Hedvika, nejsem matka Tereza, a právě když pozpátku couvala ke dveřím, muž se rozplakal. Zarazilo ji to. Možná není jen opilý, pomyslela si a opatrně udělala krok dopředu.

„Mám... Mohu... Chcete...“ Mladý muž odlepil ruce od svého obličeje, položil si je na kolena, chvíli si je upřeně prohlížel a opět, už podruhé, se zhluboka nadechl, neurčitě mávl rukou a zase tak stručně oznámil: „Sprcha.“

No, horká sprcha by mu pomohla, nebo snad studená? Nevěděla proč, ale měla pocit, že ho tam nemá nechat samotného. Ani nevěděla, proč se o něho tak bojí. Že by mateřský komplex? Jsou takové ženy, které nemohou vidět muže na dně a okamžitě jej chtějí zachraňovat, ale Hedvika věděla, že to není její případ. Tak proč tu, proboha, ještě stojí?

Muž na posteli se začal soukat z roláku, zvládl levou ruku i pravou, ale pak nastaly potíže s přetažením přes hlavu. Hedvika řekla: „Tak nashledanou.“

Mladý muž se k ní natočil a natáhl pravici: „Jensen.“

Zaváhala.

„To je jméno. To není... – jen jsem – se ožral,“ dodal. „Pomůžeš mi, trochu, s tím blbým svetrem?“

Nehybnost pokoje, tak bílá a mrtvolná jakoby rázem zmizela, když Jensen promluvil. Zase byly slyšet vzdechy horské chaty, pomalé kodrcání výtahu, Hedvika by řekla, že slyší i praskání zmrzlého sněhu a šelestění sněhových vloček. Tak on mi tyká, no tedy...

„Zkusím to,“ řekla temně, ale ještě než se ho dotkla, znova napřáhl ruku ukrytou pod svetrem. Všimla si, jak ji má špinavou, i jeho oblečení bylo celé nějak nepatřičné. Podala mu ruku a představila se: „Hedvika. To je jméno. To není... – ještě jsem se neožrala.“ Pak mu rychle přetáhla roлак přes hlavu. Něco při tom manévru říkal, ale nerozuměla mu. Trochu se na posteli zakymácel.

„Pustíš mi vodu? Nechci tě ponižovat zouváním bot,“ mluvil těžce v předklonu Jensen.

„Není tu vana, jenom sprcha,“ informovala Hedvika a pomyslela na žiletku, „trochu rovnováhy by neškodilo.“

„Měl bych sejít dolů a dolů... a dolů, mám dole tašku, takovou na tenis, mohla bys...“

Když se vrátila s taškou, kterou za sebou táhla jako sáňky, našla ho nataženého na posteli a ještě stále v botách.

„Ty šňůry mi nejdou,“ řekl rezignovaně, „ne že bych byl tak moc ožralý, ale strašně se mi klepou prsty.“

„To nevadí, boty zvládnou, v Bibli stojí, že někdo někomu omýval nohy, tak co, tohle jsou jen boty.“

„Někdy si to přečtu. Až nebudu mít v hlavě písek. Vezmu štětec... Radši koště. Ne... Radši ať tam je. Nic neslyším... Je to kvůli tomu písku?“

„Určitě!“ Hedvika si představila písek v lebce, jak je lebka pískem napěchovaná, písek tlumí veškeré zvuky, ale najednou začne pálit slunce a písek osychá, začíná se drolit a sypat se z otvorů po očích, ústech a po uších, přesýpací hodiny času...

„Písek vysypeme,“ řekla.

„Ale ještě ne! Nejsem připravený.“

„Počkáme. Nemám co na práci.“

Hedvika zlehčovala situaci a při tom přemítala, jak to Jensen všechno myslí.

„Potřeboval bys kafe,“ řekla, když viděla, jak se pokouší vstát.

„Voda taky dobrá,“ podíval se po prázdných skleničkách.

Hedvika natočila vodu do sklenice a podala mu ji. Vodu vypil dřív než z ní stačil vyšumět bílý chlórový nádech a řekl: „Tělo mě nechce poslouchat. To je zajímavé. Proč asi?“ Nad něčím se zamyslel.

„Posloucháš ticho?“ zeptala se Hedvika.

„Sbírám kosti,“ řekl bez souvislosti Jensen, už jen ve spodkách. „Vím, co mám dělat, ale nevím, jak na to,“ nečekaně vstal a objal Hedviku jako strom, ze kterého chce načerpat životní sílu. Hedvika stála s rukama připaženými a říkala si, jak drsnou kůru má ten její strom a že Jensenovo tělo bude asi samý šrám.

„To já taky nevím,“ řekla Hedvika a hlas jí zněl, jako když velkým žárem praskají suché větve.

Dělo se něco zvláštního, mozek jí běžel jako zběsilý, třídil, vybíral, hodnotil, aby vybral to nejlepší, tu nejhezčí krabici, která v něm byla uložena. Když ji otevřel, zjistil, že je to krabice pro trochu jinou situaci. Tak otevřel jinou a jinou a jinou, ale žádná zkušenost, žádná znalost nebyla vhodná, buď byla napadena virem veřejného mínění nebo přísným otcem..., a tak pořád dokola. V mozku byly uloženy miliardy informací a najednou byly úplně nanic, hledání východiska nebylo jako sečítat a výsledek podtrhnout, nebyla to matematika, ta čistá věda, ta jasně daná cesta. Když se nemohla spolehnout na vědu, musela dát na svůj pocit. Ale i těch pocitů měla hned několik a v jedné řadě a všechny připravené ke star-tu.

Nejraději by Jensena odvedla od něčeho, co jen tušila, že je příčinou jeho stavu.

„Všichni jsme na startu,“ řekl jí náhle Jensen do ucha, jakoby spolu s ní právě pře-jel hlubinami mozku. Přestal ji objímat a drápal se ke sprše. Voda zašuměla a Hedvika zaslechla, jak ji žádá o ručník.

Hedvika se trochu zakymácela. Matka Tereza by měla odejít, pomyslela si zase. Ale vzala ručník a položila ho ke dveřím koupelny. Sedla si do křesla a poslouchala šumění sprchy. Uklidňující déšť. Měla ráda, když přišlo, měla ráda, když přestalo pršet a příroda se tvářila tak pokorně a nevinně. Po delší chvíli si uvědomila, že sprcha šumí nějak monotónně. Rozhlédla se po pokoji, jakoby se nemohla upamatovat, kde je. Podívala se ke dveřím koupelny a rychle vstala.

„Jensene? Jensene!!“

Jensen se neozval. Seděl na podlážce sprchy, proudy vody mu padaly na hlavu. Hedvika kroutila oběma kohoutky najednou, protože v tom zmatku si nebyla jistá, ze kterého teče horká voda, celá se při tom zmáčela, potom Jensenovi odhrnula dlouhé vlasy přilepené vodou ke tváři. V tom momentě otevřel oči.

„Asi jsem na chvíli usnul,“ řekl nepřesvědčivě.

„Asi budeš delfín,“ řekla Hedvika ulehčeně.

Nakonec mu musela zapnout jen knoflíčky u košile, ruce se mu už sice tolik netřáslly, ale jak poznamenal, ještě na to nemá nervy.

Před Hedvikou najednou stál úplně jiný muž. Kde byla ta troska z výtahu? Proč ten mladý muž vypadal ještě mladší? To jistě ta voda. Voda mu vtiskla do tváře pokoru a nevinu a ještě cosi tajemného a krásného.

„Jsem si jistý, že ten bar zvládneme,“ ujistil Hedviku Jensen a pohledem sledoval, s jakou zarputilostí mačká v rukou mokrý ručník.

Hedvika přemýšlela nad tím, jak je možné, že místo nejasných obrysů jakéhosi tvora sedícího na podlaze výtahu, stojí tu najednou někdo, kdo vypadá jako člověk. Všimla si vzrušujících zelených očí. Všimla si jeho vlasů, které měl nyní sčesané na patku přes pravou tvář a které po uschnutí dostávaly barvu žluté slámy. Přisahala by, že se v jeho zelených očích odrážejí paprsky pozdně večerního slunce, přefiltrované olivovými listy. U stropu však svítila jen obyčejná žárovka pod mléčným poklopem. Na Jensenově tváři zůstal přísný, polovojenský výraz. Ať se mu dnes přihodilo cokoli, bylo na něm vidět, že všechno v něm začalo pracovat k obnově, k nové energii, že voda, vítr, vzduch, všechno že proudilo tím správným směrem, ačkoli on o tom ještě neměl tušení.

Jensen k ní přistoupil.

„Budeme se zase představovat?“ předložila ho Hedvika.

„Jméno anděla je anděl. Od chvíle, kdy vstoupil do mé kobky a neváhal se v ní se mnou zavřít.“

Hedvika pohodila hlavou. Napadly ji hned tři odpovědi, ale výraz jeho obličeje jí nedovolil použít ani jednu z nich. Radši řekla: „Musím sundat ten osprchovaný svetr!“

Jensen řekl rozhodně ne, ne, ne, ani vteřinu tam nezůstane sám a prostě šel do jejího pokoje s ní. Hned si na jeho fobii zvykla a líbila se jí.

Když čekali u výtahu, dívali se jeden druhému zblízka do očí. Ležely v nich odpovědi na nepoložené otázky, na otázky, které ještě samy nevěděly, že jsou otázkami nebo že jimi jednou budou a možná že také nebudou, že zůstanou navždy jen zkamenělými zárodky.

Nabitá vinárna byla už v náladě. V baculatých sklenicích se pohupovaly tkaničky rozvázaných jazyků, propletené vypjatými emocemi. Zlaté řetězy na hrdlech vysílaly krátké záblesky. Jakoby se v dáli na moři blýskala okna tanečních sálů nových Titani-ků.

Jensen a Hedvika zamířili přímo k malému barovému pultu. Na dvou stoličkách seděly dvě dívky, pod stříbrnými víčky hluboké oči a ještě hlubší výstřihy decentních černých šatů. Lodičky s vysokými jehlovými podpatky prozrazovaly, že jsou na úrovni, ale že jsou. Věčné a proměnlivé jako chřipkový vir. Vedle nich zůstaly další dvě barové stoličky volné a dvojice k nim zamířila. Jensen lhostejným, pomalým krokem, bílou košili s vysokým límcem pečlivě zastrčenou do opasku tmavě zelených kalhot, Hedvika trochu nesvá ze svetru, kalhot a těžkých cestovních bot a potom taky ze zvláštního šumu, který je cestou k baru doprovázel. Jako když se suché hadí kůže třou o dřevěné obložení stěn.

Objednali si první kávu s minerálkou, ale k jídlu jim obsluha předhodila jen slané tyčinky a žvýkačky. Jensen se stoickým klidem snědl pár tyčinek, objednal si další kávu a pak ještě čtyři. Hedvika si ho kradmo prohlížela, aby snáze pochopila, proč se z toho šumění vinárny několikrát zřetelně prodral na vztyčeném ukazováčku výkřik: „Je to on! Je to on!“

Došla k názoru, že budí rozruch prostě proto, že je krásný! Jistě ho všichni sledují! Otočila hlavu, aby si svůj úsudek potvrdila. Z přítmi vinárny žhnuly desítky párů očí. Už jen povel k palbě chyběl.

„Jensene, nejsi voják?“ Podíval se na ni přes zákryt svých dlouhých vlasů.

„Byl jsem nějakou chvíli v legii.“

„To je dobře. Hned se cítím bezpečněji.“

„I já... Teď sbírám kosti.“

Hedvika na narážku, kterou dnes slyšela podruhé, zareagovala: „Chceš zase pod sprchu?“

„Ne. Jen sbírám kosti. Jsem archeolog.“

Obě dívky u baru se dožadovaly jeho pozornosti. Jensen vypadal, že nevnímá ani je ani občasné ostré výbuchy smíchu od obsazených stolů. Hedvika naopak připouštěla, že by smích mohl patřit jí. Bába ve směšných botách. Bába, bába, řekla si párkrát a přišlo jí to k smíchu. Zasmála se právě v pauze, ve které obsluha baru měnila pásku v magnetofonu. Přímou cítila, jak jí hadi ze stěn lezou za krk. Svým smíchem je rozzuřila.

Když vytáhla peněženku, aby zaplatila jejich kávové orgie, dívky u baru se pohrdavě otočily.

Nedojedené slané tyčinky zůstaly na pultě a sotva pár odešel, návštěvníci baru se na ně vrhli, aby je rozpitvali, očichali, zašlapali podpatky do koberce, zuby roztrhali celofánový obal, rozžvýkali jej a pak ho v chuchvalcích vyplivovali po chodbách hotelu: „Viděli jste to?“

Jensenova fobie se rozhodla, že ve svém pokoji s číslem třicet tři nebude spát. Požadovat na horských chatách jednolůžkový pokoj je boj s větrnými mlýny, takže na tuto jeho fobii byla Hedvika vlastně připravena už v létě, při návštěvě cestovní kanceláře. Přinesli jeho tenisovou tašku, Jensen se usadil v křesle, dal si ji pod nohy a usnul. Po hodině se probudil. Vyšel několikrát z pokoje, postál u dveří, vrátil se, sedl si do křesla. Kolem třetí hodiny ráno si lehl na přidělenou postel a usnul.

Ráno nevstal na snídani, nevstal na oběd, žlutá světla v jeho zelených očích vypadala jako rozlitá žluč. Ležel s otevřenýma očima a pozoroval svůj neviditelný film.

Hedvika už třikrát vyhnala pokojskou, která pod různými záminkami chtěla vstoupit do jejího pokoje, ale s klíčem v zámku nic nezmohla.

Za okny chaty zářil slunečný den. Hedvika čekala vedle Jensena a s Jensenem až den pohasne, až se setmí, jakoby tušila, že ten jásající den, měkký sníh a vysoké hlasy lyžařů Jensena zabíjejí.

„Jak to, že ležím?“ byla jeho první věta. „Příště mi to nedovol!“ Opláchl si obličej studenou vodou a za chvíli už jakoby nic vstoupili do jídelny. Jejich barová příznivci už byli informováni, že „celý den nevylezli z jejího pokoje“ a nejspíš proto mají takový hlad, že diskutují se servírkou, jestli by ještě něco nebylo.

V baru si pak dali láhev vína a Jensen troustil moudrosti o faraónech a kostech a lebkách, taky o věčnosti a pomíjivosti a že dobrý muž je nejlepší přítel a že hada by už nerad potkal. Byla to témata a události zeměpisně i časově hodně vzdálená od událostí včerejšího dne. Hedvika se i tak bavila. Jensen by mohl číst i pravidla pobytu v horské chatě nebo nápojový lístek, bylo jí to jedno, hlavně že mluvil, hlavně že se zase neuzavřel v tichu.

Než přišla většina stálých návštěvníků baru, měli láhev vypitou a rozhodli se odejít. Tloušť v blýskavé teplákové soupravě, který se neustále šťoural párátkem v zubech, si načasoval svou moudrost o bábách, které v tom umějí chodit, tak, aby ji odcházející zaslechli i nezaslechli.

Třetí horský den začal problémem. Jensen prohlásil, že někde ztratil bundu. Hedvika tvrdila, že ji neměl, ale Jensen tvrdohlavě trval na tom, že ji někde ztratil. Hedvika se tomu nedivila. Co je taková bunda u člověka, který nemá ani doklady, peníze, lyže...

Oblékl si dvě trička, svetr a navrch její tlustou pletenou vestu s houslovým klíčem na zádech. Nápadnější už být nemohl, ale Hedvika byla spokojená, že se rozhodl jít ven. Venku bylo kolem nuly a svítilo slunce. Ideální počasí pro dva pěšáky. Hedvika měla strach, že začnou se stromů padat zmrzlí

ptáci nebo že oslepující slunce probudí v Jensenovi jiného Jensena, a ten začne říkat jiná slova, taková, která se jí nebudou líbit, ale jejich vycházku nic nenarušilo. Jenom když je na cestě předbíhala rodina s dětmi, Jensen uklouzl, a jak zůstal chvíli na kolenou, nabral si do dlaní sníh a přitiskl si ho na obličej. Vstal, šel dál a sníh nechal volně roztávat i namrzat.

Na parkovišti před chatou si Hedvika začala oklepávat sníh z bot, a když se otočila po Jensenovi, najednou ho nikde neviděla. Pak ho zahlédla u jednoho z aut. Bavil se s nějakým mužem. Celá Jensenova postava vyjadřovala s něčím nesouhlas, jeho mírně rozkročené nohy, záškuby hlavy, Hedvika si představila jeho zelené oči potměněle jako kůže zabité ještěrky. Vtom se neznámý muž podíval směrem k ní a jedním pohybem se snažil z Jensena strhnout její vestu. Téměř v tom samém okamžiku Jensen mrštil mužem o dvířka automobilu, pak se k němu otočil zády a spěšně odcházel.

Hedvika viděla lavinu, která se s hukotem přibližuje, a když už si myslela, že ji ta lavina smete a možná i pohrbí zaživa, Jensen ji v chůzi popadl za loket a táhl ji do chaty.

„Co se stalo?“, zeptala se ho Hedvika.

„Nic,“ rozhodným hlasem sdělil Jensen. Úkosem se na Hedviku zadíval. „Jenom musíš večer zase zaplatit v baru...“

„Jenom to?“

Jensen se na ni usmál, pak odvrátil oči a řekl: „Jenom?“

Chata byla příjemně vytopena. Jak vedle sebe kráčeli chodbami, Hedvika si všimla, jak Jensenovi na čele roztávají poslední zbytky sněhu a jak si kapky vody hledají v jeho tváři ty nejschůdnější, léty vyšlapané cesty.

Jakoby Jensen věděl, o čem Hedvika přemýšlí, řekl: „Většina lidí chápe jenom modelové věci, staré, zaseté modely. A nechají tě jít svou cestou. Vnucují ti tu jejich. Nic nechápou, jen to svoje... Já prostě

nejsem připravený... na cestu. Snad za den, za dva... Co říkáš?”

„Na cestu do jídelny jsi připravený?”

„Máme správný směr?” zasmál se.

„Směr i rychlost i důvod,” řekla ona.

Jeho lehce ironický tón spolehlivě odstrkával věci, o kterých nechtěl dál mluvit.

Hedvika by tak ráda setřela z jeho tváře ty studené kapky vody, ale netroufla si. Jensen si všiml jejího zpytujícího pohledu a zatřásl hlavou. Jedna kapka z jeho vlasů přistála na její tváři. Vnímala dlouho její dotek. Představovala si, že je to piha krásy, a hrdě ji nosila celé odpoledne, všem na odiv a připadala si s ní neodolatelná. Dokud se nepodívala do zrcadla. Uviděla v něm jen svou pošetilost.

Celé odpoledne strávili pak v baru hovor o minulých životech. Hedvika poznamenala, že už není potřeba dostat se do transu, a že tím pátrání po minulých životech ztratilo své tajemno. Že je možné už jen kliknout na příslušnou adresu na internetových stránkách, a víš ve vteřině, čím jsi byl.

„Byla jsem mužem,” prohlásila pyšně Hedvika.

„Proto ten obdiv ke zbraním všeho druhu? Vysoké kožené boty, přezky, pásky?” Jensen jemně ironizoval její záliby.

„Chudák mnich. Byla jsem totiž mnichem. Takže zase jen marný obdiv k vysokým botám,” usmála se Hedvika.

Pomaloučku upíjeli z druhé láhve a přitom probírali problém intuice. Břišní mozek a jeho tajné senzory. Shodli se na tom, že břišní mozek snímá jiné podněty než horní mozek a třeba z jiných rovin. Vymýšleli si vlastní odborné názvy, až jejich debata zněla skoro akademicky. Nakonec Jensen prohlásil, že intuice určitě existuje, ale zmizí, když ji zrovna potřebuješ. A strašně se zasklebil.

Když dopíjeli druhou láhev, Jensen prohlásil, že Hedviku naučí starý egyptský pozdrav. Požádal ji, aby se postavila přímo proti němu, napřáhl pravou ruku a dlaní se

dotkl místa, kde podle všech anatomických předpokladů bilo její srdce: „Tvé srdce pokládám na své!” řekl a opatrně, jako kdyby to srdce opravdu přenášel a ono bylo z prachového sněhu, přenesl jej na svou levou stranu hrudi. Pak pozdrav opakovala Hedvika a „položila Jensenovo srdce na své”.

Několik lidí, kterých je neustále pozorovali, si v tu chvíli popálilo prsty, anebo alespoň tak nějak popáleně zasyčelo, protože vidělo, že srdce žen se ukrývá pod nadrem, a to „pohřeb nepohřeb”.

Hedvika už některým poznámkám, které prosakovaly neustále kolem nich, rozuměla. Nestrašily ji, neutíkala před nimi. Důležitý byl Jensen. On byl střežený objekt a ona poplachové zařízení.

Když se před večerem vraceli na pokoj, zastavila Jensena recepční a podala mu menší tašku na zip. „Čekáte snad na tohle?” zeptala se provokativně.

„Nikoli, dámo, čekám na vás, a to každou noc!” Jensen odtančil s taškou a Hedvikou do výtahu. V pokoji z tašky vytáhl zmačkanou bundu a zalepenou obálku. Opatrně obálku rozlepil, prohrábl se v ní, vyndal z ní něco peněz, které si dal do kapsy a obálku položil Hedvice na polštář se slovy: „Večer tě zvu do baru. A možná i zítra... když nepojedu... ale já nepojedu.”

Další den bylo ovšem všechno jinak. Způsobil to jeden telefon v recepci, ke kterému Jensena zavolali.

„Ani jsem ten písek z hlavy nemusel vymetat, nějak se začal sypat sám,” řekl potom Hedvice. Jensen už zase slyšel i to, co předtím slyšet nemohl, anebo nechtěl.

„Nejde neslyšet věčně,” řekla Hedvika a pomohla mu zavřít zip u tašky. Oba klečeli na koberci a mezi nimi jako hranice dvou států ležela Jensenova sbalená taška.

„Jdi do sauny... jdi lyžovat... jdi večer... brzy spát,” vypočítával Jensen její možnosti zábavy přímo z hlavního města svého státu. Hedvika jen polkla. V hlavě měla prázdno.

Vyprovodila Jensena k polednímu autobusu. Nastoupil, sedl si na sedačku u okna a napsal jí prstem na sklo nějaký vzkaz. Stála jako socha a s odjíždějícím autobusem se loučila jen pohledem.

Pak šla apaticky do svého pokoje. Tam si najednou uvědomila, že na ni z Jensena přešla jeho fobie. Nebude v tom pokoji sama a nebude, ani minutu.

Rychle sbalila svoje věci a v plné lyžařské zbroji šla čekat na autobusovou zastávku. Viditelně končilo pěkné počasí. Zatímco Hedvika čekala, nebe se zatahovalo těžkými, černými mračky.

Přibližně v tu chvíli projížděl Jensenův autobus kolem ohořelého vraku auta, trčícího u krajnice. Jensen k němu napřáhl ruku, otevřenou dlaní se dotkl studeného okenního skla a pak svého srdce. Jeho oči však sledovaly rovnou bílou čáru vozovky.

Když po dvou hodinách čekání promrzlá Hedvika konečně nastoupila do svého autobusu, v recepci právě zazvonil telefon, ale že byl pro ni, to už se nedozvěděla.

Test Ivo

Znáte doktora L

1. Jeho záhadně ztracená kniha se jmenovala

- a) Tušení stínu
- b) Tušení souvislosti
- c) Tušení světla

2. Původním povoláním byl

- a) záhadologem
- b) zubařem
- c) špiónem

3. Zdeněk Burian ilustroval jeho dílo

- a) Velké vykřičníky
- b) Velké otazníky
- c) Nebeské detektivky, senzace a záhady

4. Roku 2002 vyšly poprvé knižně Součkovy komiksy

- a) Barbánek a Karáskovy příhody
- b) Profesor Dugan a Pavouk Nephila
- c) Desetioký a Kraken

5. Souček se zajímal o fotografii, mravence i vzduchoplavbu. Jeho knihy na tato témata, vydané na sklonku 60. let, se jmenují:

- a) Světlo-sklo-člověk, Kusadla, Vzhůru k nebesům
- b) Jiří Sever, Malí rytíři velkých měst, Nebe plné balónů
- c) Drtikol, Břemeno těžší 30krát, Křídla slávy

6. Kniha Rakve útočí (1976) je o

- a) hraběti Draculovi
- b) souboji Merimacu s Monitorem za války Severu proti Jihu
- c) útoku zombií

7. Pokračování čtyř Součkových detektivek napsal (2000)

- a) Pavel Toufar
- b) Karel Pacner
- c) Jan Jandourek

8. Holmesologii Souček přispěl dílem

- a) Případ jantarové komnaty (1970)
- b) Případ Baskervillského psa (1972)
- c) Případ čerta číslo čtyři (1968)

9. Souček roku 1951 debutoval knihou

- a) Hrátky kolem křížovanky
- b) Cesta slepých ptáků
- c) Hrajeme maňáskové divadlo

10. Z němčiny přeložil

- a) Bratry černé planety (1969)
- b) Vzpomínky na budoucnost (1969)
- c) Jitro kouzelníků (1969)

Správné odpovědi:

1c), 2b), 3b), 4c), 5b), 6b), 7c), 8b), 9c), 10b)

Fencla

Ludvíka Součka?

Jeden až tři body: Součkologem věru nejste, ale jeho detektivky s Martinem Andělem vám doporučujeme.

Čtyři až sedm bodů: Doktora Ludvíka Součka znáte, ale nezapomínejte, že ho docela a doopravdy neznal nejspíš vůbec nikdo!

Osm až deset bodů: Jste asi rozený součkolog, protože v tomto testu jste uspěli. Doporučujeme vám knihu Ondřeje Neffa Úplné pokrytí – je o Součkovi.

Canny

Případ nevychovaného Večerníčka

Čeho je moc, toho je příliš. A tohle už teda fakt začíná trochu zasmrádat: jeden velmi aktivní divák ČT zaslal její Radě stížnost na nevychovaného Večerníčka. „Pohybuje se po pochybném schodišti bez zábradlí. Chladnokrevně při tom škodí životnímu prostředí, rozhazováním papírů (...) bezmyšlenkovitě skáče do neznámých hlubin. Stále se při tom usmívá, což může u nezletilců evokovat pocit, že by měli napodobit jeho sebevražedný skok do hlubin. (...) ač dítě, řídí automobil, a navíc se nevěnuje plně řízení. (...) Automobil, který používá Večerníček, svými zplodinami unikajícími z výfuku ani náhodou nemůže odpovídat platným normám a jistě by nedostal osvědčení o technické způsobilosti.“ Takové a další snůšky slovního hnoje se snesly na Večerníčkovu hlavinku v článku Lidových novin (pátek 6. dubna, str. 16). Na hlavinku, kterou nebojácnému Večernířazovi při životu nebezpečných lumpárnách „chrání“ houby platná papírová čapka. Čehož se také hned chytli pohotoví televizní radní, když si všimli, že ve stížnosti na uličníka-Večerníčka chybí, že ač cyklista, nemá cyklistickou helmu. Na stůl generálního ředitele se tak možná dostane doporučení, aby do znělky této tradiční podvečerní pohádky pro děti bylo přidáno několik bezpečnostních prvků, „jako zábradlí, bezpečnostní pásy, padák a aby úvodní sekvence byla opatřena výrazným nápisem Třídíme odpad.“

Pod čarou: Tak nějak nevím, kam s tím. Kdyby stížnost nesla datum 1. dubna, nevám. Takhle mě ale napadají jenom dvě možná řešení: Autor stížnosti má buď hóóódně velký smysl pro humor, nebo hóóódně volného času zabývat se tímhle existenčně esenciálním problémem. A děti pro změnu nejspíš nemá vůbec. Jinak by se nej-

spíš mohl doma na vlastní oči přesvědčit, že hromadné skoky nezletilých do studny evokující ony neznámé hlubiny se nekonají. Nebo děti má a dokonce se konají i ty pravidelné seskoky. Pak to ovšem nevypovídá nic o klučinovi z televizní znělky, jako spíš o pisateli samém, resp. o jeho výchově. Nebo jeho genetickém fondu.

Sama si velmi dobře pamatuji na doby, kdy jsem Večerníčka-kadéra také sledovala. A – mezi námi – bylo to jenom kvůli těm pohádkám, co pak měly přijít; nějaký paňáca v autíčku, ze kterého se kouří jak z fabriky, mě moc nebral. Nevím, o kolik jsme byli se svými vrstevníky inteligentnější než dnešní děti (řekla bych, že o moc ne), ale napodobovat ho jenom proto, že se při tom tak roztomile až debílkovatě usmívá, nás ani nenapadlo. Čímž však nepopírám, že někteří by toho schopní byli – zvlášť ti takříkajíc z divokých vajec. Takže, Večerníčku: Vydrž a nenech se semlít byrokratickými zhovadilostmi!

Na pomoc zvířátkům, nebo pokrytectví?

Po dlouhé době se mi do rukou dostal fatálně genderový časopis Žena a život (ŽaŽ). A hned na dvanácté stránce jsem měla možnost se na vlastní zraky přesvědčit, jak sociální marketing začíná svými chapadly chtivě šátrat i v nižších hladinách vegetativního řetězce tržního kapitalismu. Neboli česky: O sociálním citění velkých firem se v poslední době napsalo až kam; tu jedna firma finančně podporuje rekvalifikační kurzy pro tělesně postižené, tu jiná dává s dostatečným mediálním tyjáním okolo najevo, že je možné si u ní koupit také výrobky ocejené logem Fair Trade a jak tím báječně pomáhá lidem v Africe apod. To všechno se ale odehrává relativně dost „vysoko“ na to, abychom s tím přišli do styku i my, co se drží při zemi a obvykle svými miliony sem a tam příliš nehází.

A teď pozor, převrat! Chapadlo sociálního citění se prodralo i do docela obvyklé dubnové ŽaŽ (7/2007): Jedním z pěti témat rubriky „O čem se mluví“ byla i kampaň, kterou rozjela neziskovka Svoboda zvířat. Právě ona měla prsty v billboardech, ze kterých nás dnes a denně hypnotizovala tvář naprosto exkluzivní modelky, která však svou dokonalostí překročila onu hranici, abychom ještě pořád věřili, že naděloval Pánbíček – a nikoli kosmetický průmysl nebo retuš pánů fotografů v DTP studiu. Prostě dokonalost sama. Až na její levé, nechutně poleptané oko. Nápis PRO DELŠÍ ŘASY pak odrazoval od používání kosmetiky testované na zvířatech jako jednou z možností, jak kampaň a vůbec celou neziskovku aktivně podpořit. A ŽaŽ byla u toho!

Pod čarou: No vždyť jo! Obrázky připoutaných opiček, aby se necukaly, až jim do očiček nakapou bůhvíjaký chemický hnus, by se asi nelíbil nikomu. A taky asi jenom málokdo by chtěl zbažtit výstavního

běloskvoucího koníka, který se pak po drobné „úpravě“ v podobě pořádné flákoty objeví na talíři v nějaké luxusní restauraci. Jednou z možností, jak tedy bojovat za svobodu zvířat a jak k tomu neziskovka na svých websajtech www.svobodazvirat.cz vybízí, je – kromě podepisování petic a finanční podpory sdružení – nekupovat výrobky testované na zvířatech.

Celkem logicky by se tak od neziskovky předpokládalo, že na svých stránkách bude mít alespoň základní miniseznámek těch firem, které se ke zvířátkům právě hezky nechovají. Ale ouvej – ať serfuju, jak serfuju, ticho po pěšině. A při listování sociálně bojující ŽaŽ pak zase vši silou vytěšňuji myšlenky, kolik z těch všech výrobců kosmetiky, které si na jejich stránkách zaplatily místo pro svou reklamu, má asi ráda zvířátka natolik, že by jim do očíček v životě nic nekápla. Ani borovou vodu. Možná by tomu na zoubek mohla přijít Helenka Houdů; má s tím přece jenom drobet víc zkušeností.

Chyt' si svého novináře!

Jaime Razuri. Alan Johnston. Jill Carollová. Enzo Baldoni. Giuliana Sgrenová. Zní to jako bohapustý výčet. Jako seznam, co koupit: Pět rohlíků. Mléko. Deset deka vysočiny. Máslo. A sušenky ke kafi. Něco společného však tyhle „položky“ mají:

1. Všichni jsou/byli zaměstnanci médií,
2. Všichni na vlastní kůži okusili, jak chutná sevření pracek únosců. Někteří už z nich bohužel nevyvázli.

Jedna z nejzajímavějších diskusí, které se kolem médií (a v nich samotných) točí, je otázka jejich moci. Podle toho, která mediální teorie se zrovna vezme k ruce, začne v mediální krajině (možná častěji na půdě akademické než na půdě kterékoliv jiné) čas od času doutnat koudel, jestli tedy ta média moc mají, nebo ne.

John Thompson ve své knize Média a modernita. Sociální teorie médií označil mediální komunikaci za „zprostředkovanou kvaziinterakci“ a na základě časoprostorových souřadnic definoval jednu z jejích základních charakteristik (totiž od sebe oddělené kontexty produkce a příjmu zpráv). Srdce mediálů zaplesalo: To, co bylo už dávno známé jako patologické jednání s cílem strhnout na sebe pozornost médií a tím i teoreticky pozornost téměř celé modré planety, teď mohli pojmenovat odborně: jako zprostředkované (tedy přenášené médii) každodenní jednání na dálku (zatímco my sedíme v obýváku, před očima nám běhají obrázky stanuvší se 500 km od nás) s přímým oslovením příjemců (postavičky pohybující se na obrázcích moc dobře vědí, že se na ně někde 500 km dál bude někdo dívat. Koneckonců proto to také dělají). V praxi to pak vypadá, že když někomu rupne v bedně, vtrhne s bouchačkou do školky, a dokud nebude jeho jméno dostatečně často skloňované v médiích nebo dokud nedostane to, co chce, bude si tam s děckama plácát bábovičky a držet je v šachu až do alelúja.

Tak to bylo dřív. Dneska jsou tihle šíleni důmyslnější; zkrátili si mediální smyčku a místo dětiček „kamarádi“ rovnou se žurnalisty, žurnalistky nevyjímaje.

Pod čarou: Předseda palestinské samosprávy Mahmúd Abbás na to kápl, když se v případě zadržovaného britského novináře Johnstona palestinskými únosci nechal mj. slyšet: „Čím méně o tom hovoříme, tím pravděpodobněji docílíme jeho propuštění.“ Nechce únosce v jejich „hře“ podporovat – doporučeným „tichem po pěšině“ jim totiž sebere vítr z plachet. Vždyť proto se přece nevinní unášejí – aby se jimi mohlo zatlačit přesně na těch místech, kde je potřeba. Lesk a třpyt mediální slávy jsou pak přidanou hodnotou, která však někdy může předčít cenu celkovou. Jakmile se totiž ve světě semele něco natolik významného, že by média mohla svými zprávami o této udá-

losti obehnat Saturn ještě jednou takovým prstencem, každým dnem je pak možné očekávat, kdy to kde zase „bouchne“. Takové akcičky jako by k médiím vztahovaly ručičky a volaly na ně: Héj, my jsme tu taky! Nezapomeňte na nás!

Faktem ale zůstává, že ručičky šílenců s bouchačkami se čím dál tím víc sápoú také po fosforově žlutých vestách s nápisem PRESS. Takže na té moci médií asi něco bude.

Poetické okénko...

...otvírám tak trochu s obavou: to víte, alergie je alergie. Ještě mi při čtení opuchnete. Tak snad se brzy přežene. Jaro nám ale puká už od března, takže v květnu napsat, že máme „jaro v rozpuku“, bude tak trochu mimo mísu. Navíc má být květen teplotně nadprůměrný. Tak snad jenom jedno varování pro muže: pozor na rafinovaně odhalené části ženských těl. Abyste se nepopíчали.

ježží

Nemuset spát
když nesmím snít
prostě jen být a neřešit
jestli to smím
být najezená
v podobě klubka
ježek
žena

mít vlastní kůži jako štít
schoulit se
když to nejvíc bolí
vlastnímu strachu
z čehokoli
ostnatá záda nastavit

(Hadincová, Hana. (2005): *Terra incognita. Ústí nad Labem: Dryada*)

Kateřina Komorádová

Svěcení dne svátečního

Se zajímavou teorií se mi nedávno svěřil jeden můj známý, vcelku neznámý překladatel.

„Pomni, abys den sváteční světil,“ přikázala mu prý už asi potřetí manželka, když jim poněkoliakrát v řadě znovu zkazil plánovaný nedělní výlet tím, že přijal expresní překladatelskou zakázku. Pokoušel se jí údajně namítat cosi o tom, že bez střechy nad hlavou, o hladu a žízni si den sváteční moc neužije, za což ovšem hned dostal sodu, snad aby ho ta žízeň přešla.

Asi po dvou měsících nepřetržité práce si pak udělal den volna. Nebyla to neděle, bylo to úterý. „Čóveče, já zíral, jak je takový den volna úžasná věc, jak jsem si krásně vodpočal, zregeneroval a další den mi šla práce od ruky jako nikdy,“ svěřil se mi nadšeně. A tehdy mu prý došlo, že v tom třetím přikázání Pána Boha a paní manželky nejde ani tak o tu neděli a nicnedělání, ale o to, že je potřeba si ve všem udělat krátkou přestávku, trochu si odpočinout, aby bylo možné se k tomu zase vrátit, s větší chutí a elánem.

Musel jsem souhlasit, že v práci to platí stoprocentně. Ať mívám víkendy jakkoliv vyčerpávající, ať šplhám o dovolené s krosnou na zádech a jazykem na vestě po sebevyšších horách, vracím se k práci sice fyzicky vyčerpán, leč přesto odpočinut. A funguje to i naopak – pamatuju si, že jsem se jako dítě rád flákal, nicméně po určité době jsem byl vždycky vděčný rodičům za to, že mě pověřili drobným úkolem, protože jsem si přitom mohl aspoň trochu orazit od toho věčného nicnedělání, které, když se dělá dlouho, člověka taky unaví.

Možná v tom ale bude i něco víc, napadlo mě, když jsem tuhle výjimečně frčel domů na víkend pohodlným autem, místo toho, abych se jako obvykle tísnil jak sardinka v uličce špinavého vlaku, slovy klasiků, na jedné noze a ještě ne na své. Tentýž

víkend mi však jiný kamarád, do té doby zapřísáhlý motorista, radostně sdělil, jak ohromné je se takhle jednou projet vlakem, nemuset popojíždět v dlouhých kolonách a moct si v klidu přečíst noviny.

Mimochodem v těch novinách se prý dočetl, že podle psychologů by se měli manželé alespoň jednou za měsíc od sebe na víkend odloučit, aby se posílily jejich vzájemné přitažlivé síly a otupily ty odpudivé (to není nadávka, ale fyzikální termín). Že by si manželé zkrátka měli posvětit (což implikuje, že ve vši počestnosti) sváteční víkend.

Tenhle princip svátečního dne zjevně funguje (nebo by mohl fungovat) i v jiných oblastech. Třeba v oblékání. Dívka, která nosí neustále kalhoty, načež se jednou objeví v sukni, si samozřejmě získá zaslouženou pozornost. Mezi muži na tohle zatím přišli jenom Skotové. Nebo na poli umělecko-kritickém. Vždyť kolika hloupým hádkám by se dalo předejít, kdyby si kritici čas od času zkusili sami něco vytvořit a umělci se naopak pokusili dát dohromady poctivou analýzu a recenzi jiného díla! Příklady úspěšného svěcení svátečního dne nabízí také literatura. Takový Oscar Wilde si od povídek a divadelních her u svého jediného románu, Obrazu Doriana Graye, jistě skvěle odpočinul, protože po něm začal zejména na poli divadelním chrlit jednu perlu za druhou.

Dlužno však dodat, že i tahle teorie mého známého má jisté mezery. Důkazem je on sám. Když jsem mu jednou navrhl, že by si taky někdy mohl, když jsme spolu, od toho věčného kouření trochu odpočinout, aby se k němu pak mohl vrátit s větší chutí a elánem, toliko zavrčel: „Dej mi svátek!“

Honzy Hanzla

Sex!

Vraždy!

Plyšáci!

Podobrazník...

Martin Skýpala

(*21. 11. 1976), kolagen@seznam.cz

Ruční práce

Bach

Louže a sníh
hlouček alkáčů u výčepu
přijdou pro cigaretu
a tak se léčí svědomí

Bratr Bach má v zásobě
tabák a potahuje nosem
a zatímco balíš
něco ti vypráví

A jeho obraz
Se odrazí od hladiny černé louže
A vykročí ti vstříc

Pod nehty nosí paměť tabáku
Začalo sněžit dovnitř baráku
A ty najednou nevíš.

Baroko

Jednička nebo nula
bílá a černá jinak
nic
v hrozivém prostoru
rezavějícího ticha
slézají se na oběd
černí a bílí pavouci

poslední moucha se zmítá
a bzučí někde v rohu
přibitá skučí
prostor se otvírá nesmírný
je to jen prostor očí
a mrazení
neprostupného toužení
bádavý a zrychlený
klepety a chloupky
nejistý avšak chápavý

do rozjitřeného ticha
do vyzývavých bled
nás planoucí duha
vybavila kroužením.

Dobře, že jsi odešla

Některé věci nelze říct jinak než šeptáním
brával jsem kdysi tvou hlavu do dlaní
a ty ses mi zpovídala tiše
tvůj hlas, jenž jako by byl z plyše,
mi najednou ve všem zabránil
květy poztrácely barvu a neviděl jsem nic
zmizelo vše matné a vracel se mi dar
nalézat tóny opilé steskem a s únavou v dlaních
jak vosk z křídel padlých andělů
padaly a křičely
opuštěná Ikarova křídla
epigoni deště
a já si uvědomil, jak je dobře, že jsi odešla
a nenasloucháš jim.

Jistota

Vím docela jistě
Že zítra vstanu
Včas
Do práce mě odveze
Spolehlivý vlak
Přesně v 7.30

I kdybych náhodou zaspal
Anebo ten vlak měl zpoždění
Nic se nezmění
Spíš naopak.

Hůl

Motýlům se zdá o nádherných loukách
ale zatímco spí v kuklách
snědé dlaně je donesou ke kádím s horkou vodou

Já se štítím lidských rukou
cítím jak mi kolem krku utahují hedvábnou šňůru
vím, že by mě stáhli z kůže

Nezjevují se mi nádherné louky
odpočívám v duté holi
skrytý před pohledem celníků

ale bezbranný před jejich dlaněmi.

LÁSKA ZAKÁZÁNA!**Kosti světa**

Na chrámovém průčelí
Od hlav věřících odskakuje déšť
Hlavičky odpadnou a rozbijí se o dláždění
A promění se zpátky v kameny

Právě tak
Zapadnou zas a zmizí kosti světa
Možná se přestěhují jinam
A kostel zavrou a budou jinde světit

Nového věku požehnané dny.

Kurva poezie

Dva tři lístky salátu
-máš larvu
hníst těsto podzimu
a nějak se vtěsnat
do bláta pod podrážku
ohnutý jak prut lísky
lístky podzimu padají
pod kola sanitky
to houkání nemá konce
a pod křídly bezhlesé sovy
kříž vměstná svůj půvab
pod křídlo netopýra
přilepený žvejkačkou
neodléhat nepodléhat
ale hlavně nést v hlavě
a snášet ta křídla
dřív než se rozplynou
nebo rozletí.

Nikdy se Charlesovi nesnilo
že bude znít tak hluše
v místnosti o čtyřech stěnách
v lavicích pod zpocenými dlaněmi;
že se bude rozlézat jak šváb
štván daněmi a úroky z prodlení
a že nakonec radši zruší stát
než by mu vrátili po otci zděděný
majetek. Jisté je pouze to
že v záchvatu nostalgie byla
v tom zámku zakázána samohana
a pod podmínkou vyloučení
i orální stimulace nikotinem
anebo polibky při loučení
dotyky a něžná slova.
Byl vydán zákaz mlčení
a úředním výnosem potvrzeno,
co nelze vyvrátit jinak než počítím
Nikdy se Charlesovi nesnilo
že bude tak hluše znít v dutinách
z nichž se vytratila poslední jiskra
a šváby vyhnala nicota a špatný dech
takže uvítal panice zvětralým pivem
které postavil na vlastní náhrobek.

Lžička medu

Když jsem byl malý...
ale to je už dávno
až do jantarové komnaty
dohlédl chlapec...

a muž je slepý
když si s údivem říká
tak tohle je život?
sladký jako med

jenom lžíce tu není
jak Neo správně vytušil.

Mrtvá voda

Ten křišťál, co padá pod peřeje
se nedá brousit ani šlapat
po zimě zmrzlé boky nezahřeje
sebevybranější nápad
Zelená vůně svádí v hlíně myš
vyleze z díry, zvedne hlavu k mrakům
den stále mladý vleče těžký kříž
než skončí tahem nakažených ptáků
Mráz číhá vedle za rohem
rybařík mává modrou perutí
jaro je oblečené jen tak nahonem
vzkříšenou zemí zní volání labutí
led trousí perly jako bílý stín
a mrtvá voda mrzne do bublin.

Nebe, peklo, ráj

Smět vidět dál, než se dívám
vyhledal bych v moři cizích hvězd
tu, která mi už nepatří,
a zatím dohlédnu jen přes dvoreček
Není to tak dávno, co jsem snídal
a sledoval jak láska hory přenáší
a hluboko pode mnou v propasti
se i Jidáš styděl, po pás zamrzlý
Smět vidět dál, ohlédl bych se za ní
a všechno bych jí zase vysvětlil
Proč se dívám do těch oken
že v nich čtu mezerou v žalúzii

tajemství sedmé pečeti
totiž vlastního početí.

Nespavost

Stmívání vypřahá spánek
očima brzdím o beton
v ráji samém

Pytel pod pravým okem
je plný výčitek
pod rudým bělmem
se zalyká snění

ruce marně hladí
apoštoly spánků
a pytel pod levým okem
je děloha pro zasmání

potratil jsem dobré spaní
štěrbinou oka
vpadl do něho svět
jsem na kolenou

spánek je modlitba za vykoupení
důvěrný rozhovor
prosba za odpuštění
(hlavně rychle).

Podbízivost

Ptal jsem se vlaštovky
Co je to podbízivost
Příliš často přichází bouřka
A vzduch potřebuje pročistit
Náhlou námahou všech mraků
Mraky jsou svaly nebe

Vy pisálkové nemáte zdání
Jak se nadře takové nebe
Než vyžene všechny bez nadání
Deset let mi trvalo, než jsem vylétla nad mraky
Ale kdo by tam žil, pane
Tak vysoko žádná moucha nevyletí!

Rhodské kroky

To místo pamatuje
rozpadání
má ocelové špice na botách
které zvoní
a podpatkem ryje do podstavce
hluboké rýhy
jak blesky na obloze

hřmí činely a blesky
zas bude o čem psát
za čím se honit
na pláži ostrova
a na pevninském šelfu
a zbytek spočine
pod mořskou hladinou

prázdná je digitálně doplněná
podnikání vesmírného gangstera
zbytečně budeš se ptát
jaké je „I“ ve slově červi

ta chůze je kolosální.

Sonet

Moje lebka...
to jako moje prázdná hlava
hrdlo se zalknulo jazykem
oči vypadají udiveně
Miluji smrt
ale smích nakonec
vždycky všechno odhalí
a popře dřív než se to narodí
Nejdřív to odnesou topoly
javory vzápětí
rumělkou dokrvava nalíčí své listy
ze stromů zbudou kostlivci
proč jsi přišel, zeptám se podzimu,
dřív, než mi uteklo léto?

Přenos

V přímém přenosu vidím
Jak na Radhošti sněží
První běžkař míří
na zteč k televizní věži

Hluboko pod ním se topím
Ve smogu, jenž klesá inverzí
Lesy se tyčí jak kopí
Strnulé ve vlastní perverzi

Běžkaři vstávají časně
Nesou svou výbavu jak já básně
Ten první jde, skoro snící

Otvírám jogurt a sleduji běžkaře
Vím, že to tělo se najde až na jaře
A prorážím víčko lžící.

V příštím čísle (vychází 1. června 2007)

najdete:

Je to neuvěřitelné,
ale další sbírku
Daniela Hradeckého

Na shledanou příště!
Ne za pomeňte!